

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 31. mai 2022
(OR. en)

9598/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0167(COD)

JAI 768
COPEN 212
DROIPEN 72
CODEC 799

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	25. mai 2022
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 245 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 245 final.

Lisatud: COM(2022) 245 final

Brüssel, 25.5.2022
COM(2022) 245 final

2022/0167 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta

{SEC(2022) 245 final} - {SWD(2022) 245 final} - {SWD(2022) 246 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Organiseeritud kuritegevus on üks suurimaid ohte Euroopa Liidu julgeolekule. Aastatel 2020–2021 korraldatud EncroChat, Sky ECC ja ANOMi operatsioonide käigus tuli ilmsiks organiseeritud kuritegevuse piiriülene ulatus, vägivalla ja korruptsiooni süstemaatiline kasutamine ning enneolematult ulatuslik sisseimbumine majandusse¹. Liikmesriikide ning Europoli ja Eurojusti algatatud järeluurimiste põhjal (ainuüksi EncroChat viis läbi üle 2 500 uurimise) on liikmesriikide ametiasutused teinud üle 10 000 arestimise, pidanud kinni peaaegu 250 tonni uimasteid ning konfiskeerinud enam kui 600 miljoni euro väärtuses sularaha ja muud vara, sealhulgas sadu sõidukeid, laevu, lennukaid ja luksusesemeid.

Kuritegelikud organisatsioonid kasutavad keerulisi vahendeid, et pesta oma tohutut tulu, mille suurusks hinnatakse vähemalt 139 miljardit eurot aastas². Nagu on rõhutatud ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegias (2021–2025),² on kurjategijatelt kriminaaltulu äravõtmine oluline, et tõkestada kuritegelike organisatsioonide tegevust ja hoida ära nende sisseimbumine seaduslikku majandusse. Kuna organiseeritud kuritegevuse põhiajend on rahaline kasu, on vara tagasivõtmine väga tõhus mehhanism kuritegevuse ärahoidmiseks. Kandmaks hoolt selle eest, et kuritegevus ei oleks tulus, teatas komisjon ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegias kavatsusest tugevdada vara tagasivõtmise ja konfiskeerimise norme, võttes arvesse oma 2020. aasta aruannet „Vara sissenõudmine ja konfiskeerimine: meetmed kuritegevuse mittetasuvaks muutmisel“³.

Nõukogu 2007. aasta otsuses kriminaaltulu jälitamise talituste kohta⁴ on sätestatud, et liikmesriigid peavad looma kriminaaltulu jälitamise ja kindlakstegemise hõlbustamiseks kriminaaltulu jälitamise talitused, ning kehtestatud nende asutuste piiriülese koostöö hõlbustamiseks miinimumnõuded. 2014. aasta konfiskeerimisdirektiivis,⁵ millega osaliselt asendati varasemad õigusaktid, on sätestatud kuritegeliku vara arestimise, haldamise ja konfiskeerimise miinimumnormid. Sellest hoolimata ei ole liikmesriikide vara tagasivõtmise süsteemidel piisavalt vahendeid, et tulemuslikult reageerida kuritegelike organisatsioonide keerukatele tegutsemisviisidele. Liikmesriikide ametiasutuste suutlikkus vara kiiresti jälitada, kindlaks teha ja arestida on piiratud, arestitud vara ebatõhus haldamine toob kaasa vara

¹ Europol, „[Dismantling of an encrypted network sends shockwaves through organised crime groups across Europe](#)“, 2. juuli 2020; „[New major interventions to block encrypted communications of criminal networks](#)“, 10. märts 2021; „[800 criminal arrested in biggest ever law enforcement operation against encrypted communication](#)“, 8. juuni 2021.

² Euroopa Komisjoni teatis ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025) kohta, COM(2021) 170, 14.4.2021.

³ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Vara sissenõudmine ja konfiskeerimine: meetmed kuritegevuse mittetasuvaks muutmisel“, COM(2020) 217, 2.6.2020.

⁴ Nõukogu 6. detsembri 2007. aasta otsus 2007/845/JSK, mis käsitleb kriminaaltulu jälitamise talituste vahelist koostööd kuritegelikul teel saadud tulu või kuritegevusega seotud muu vara jälitamise ja tuvastamise valdkonnas (ELT L 332, 18.12.2007, lk 103).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39).

väärtuse kahanemise enne konfiskeerimisotsuse tegemist ning olemasolevad konfiskeerimisvahendid ei hõlma kõiki suurt tulu andvaid kuritegelikke turge ega kuritegelike organisatsioonide keerukaid struktuure ja meetodeid. ELi institutsioonid on pikka aega tunnistanud vajadust tugevdada ELis vara tagasivõitmise korda. 2020. aasta juunis kutsus nõukogu komisjoni üles kaaluma võimalust tugevdada arestitud vara haldamise õigusraamistikku ning anda kriminaaltulu jälitamise talitustele lisapädevusi, näiteks vara kiireloomulise arestimise pädevus, ja juurdepääs teatavatele avalikele registritele⁶. Euroopa Parlament on kutsunud üles tõhustama vara tagasivõitmist käsitlevaid õigusnorme⁷. Need üleskutsed täiendavad mõlema kaasseadusandja varasemat palvet analüüsida, kas oleks võimalik kehtestada täiendavad ühtsed eeskirjad, milles käsitletakse kuritegelikku laadi tegevusest tuleneva vara konfiskeerimist, sealhulgas juhul, kui puudub süüdimõistev kohtuotsus⁸.

Seepärast suurendatakse kavandatud direktiiviga vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta pädevate asutuste suutlikkust vara kindlaks teha, arestida ja hallata ning parandatakse ja laiendatakse konfiskeerimissuutlikkust, et hõlmata kogu kuritegelike organisatsioonide asjaomane kuritegelik tegevus, luues niiviisi võimaluse konfiskeerida kogu asjaomane vara. Samuti parandatakse direktiiviga kõigi vara tagasivõitmisse kaasatud asutuste koostööd ning edendatakse vara tagasivõitmisel strateegilisema lähenemisviisi rakendamist, suurendades nende asutuste pühendumist ühiste eesmärkide saavutamisele selles valdkonnas.

Vastusena Venemaa sõjalisele agressioonile Ukraina vastu on Euroopa Liit võtnud vastu Venemaa ja Valgevene suhtes rakendatavad piiravad meetmed, võttes aluseks ja muutes ulatuslikumaks piiravad meetmed, mis olid kehtestatud 2014. aasta märtsis vastusena Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslikule annekteerimisele Venemaa poolt. Nende Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi leping“) artikli 29 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 215 alusel vastu võetud meetmete hulka kuuluvad valdkondlikud meetmed ja individuaalsed meetmed, nagu vara arestimine ja riiki lubamise piirangud, samuti kõrvalehoidumismvastased klauslid, mille kohaselt on keelatud teadlik ja tahtlik osalemine tegevuses, millega püütakse piiravatest meetmetest kõrvale hoida, ja muud kohustused, eelkõige kohustus anda aru liidu piiravate meetmete rakendamiseks astutud sammudest. Et veelgi vähendada selliste meetmete rikkumise riski, võttis komisjon 25. mail 2022 vastu ettepaneku võtta vastu nõukogu otsus liidu piiravate meetmete rikkumise lisamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kuriteoliikide hulka⁹ ning teatise, mis sisaldab ettepanekut võtta vastu direktiiv piiravaid meetmeid käsitleva liidu õiguse rikkumise korral määratavate kriminaalkaristuste kohta,¹⁰ et tunnistada piiravaid meetmeid käsitlevate liidu õigusaktide rikkumine (liidu piiravate meetmete rikkumine) eriti

⁶ Nõukogu 17. juuni 2020. aasta järeldused finantsuurimise tõhustamise kohta raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, nõukogu dokument 8927/20.

⁷ Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2021. aasta resolutsioon organiseeritud kuritegevuse mõju kohta ELi omavahenditele ja ELi vahendite väärkasutamisele, keskendudes eelkõige eelarve jagatud täitmisele auditi ja kontrolli seisukohast, P9_TA(2021)0501, (2020/2221(INI)).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu avaldus komisjoni läbiviidava analüüsi kohta, nõukogu dokument 7329/1/14/REV 1 ADD 1.

⁹ Lisada viitenumber.

¹⁰ Lisada viitenumber.

raskeks piiriüleseks kuriteoks. Teatise on kirjeldatud ka seda, mida võiks sisaldada see ettepanek võtta vastu direktiiv, millega kehtestatakse miinimumnormid kuritegude ja karistuste määratlemiseks selle kuriteoliigi korral (mis võidakse esitada, kui nõukogu võtab käesoleva nõukogu otsuse ettepaneku pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist vastu) ning millega pikendatakse nende kuriteoliikide loetelu, mille puhul liit võib kehtestada miinimumnormid kuritegude ja karistuste määratlemiseks. Seepärast peaks kavandatud direktiiv, mis sisaldab norme nii vara jälitamise, kindlakstegemise ja haldamise kui ka arestimise ja konfiskeerimise kohta, olema kohaldatav ka liidu piiravate meetmete rikkumise korral, kui see on määratletav kuriteona.

Selleks et hõlbustada liidu piiravate meetmete tulemuslikku rakendamist kõigis liikmesriikides, on kavandatud direktiivis sätted, mis võimaldavad kiiresti jälitada ja kindlaks teha vara, mille omanikud on või mida kontrollivad isikud või üksused, kelle suhtes selliseid meetmeid kohaldatakse, sealhulgas tehes koostööd kolmandate riikidega, et avastada, ära hoida ja uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolev ettepanek on osa ülemaailmsest võitlusest organiseeritud kuritegevuse, korruptsiooni ja rahapesu vastu. Sellega rakendatakse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni ja selle protokolle,¹¹ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni korruptsioonivastast konventsiooni,¹² Euroopa Nõukogu Varssavi konventsiooni¹³ ning rahapesuvastase töökonna 4. soovitus, milles kõigis on ette nähtud, et osalisriigid peavad võtma meetmeid, mis võimaldavad nende pädevatel asutustel arestida ja konfiskeerida kriminaaltulu ja kuriteovahendeid.

Ettepanek on ka osa ELi tasandil tehtavatest laiematest jõupingutustest, mille eesmärk on võidelda raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu. Sellega seoses täiendab ettepanek mitut õigusakti, millega on ühtlustatud kuritegude ja kuritegeliku tegevusega seotud karistuste määratlemist, ning muid vahendeid, mille eesmärk on tõkestada seonduvat ebaseaduslikku tegevust, nagu võltsimine, ebaseaduslik kauplemine kultuuriväärtustega, maksukuriteod ja haldusdokumentide võltsimine, või selle vastu võidelda.

Peale selle järgib käesolev ettepanek ja aitab tulemuslikult ellu viia ELi julgeolekupoliitikat, mis koosneb hulgast seadusandlikest ja mitteseadusandlikest meetmetest, mille eesmärk on anda õiguskaitse- ja kohtuasutustele vahendid paljude kuriteoliikide tõkestamiseks ja nende vastu võitlemiseks ning tagada Euroopa Liidus kõrgetasemeline julgeolek, eelkõige piiriülese

¹¹ Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon ning seda täiendav naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise protokoll; maa-, mere- ja õhuteed pidi üle riigipiiri välismaalase ebaseaduslikku toimetamist tõkestav protokoll, ÜRO Peaassamblee 15. novembri 2000. aasta resolutsioon 55/25; tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestav protokoll, ÜRO Peaassamblee 31. mai 2001. aasta resolutsioon 55/255.

¹² Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni korruptsioonivastane konventsioon, ÜRO Peaassamblee 1. oktoobri 2003. aasta resolutsioon 58/43.

¹³ Euroopa Nõukogu konventsioon rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise ning terrorismi rahastamise kohta (CETS nr 198).

koostöö kaudu. Nende meetmete hulka kuulub eelkõige määrus (EL) 2018/1805,¹⁴ mis hõlbustab arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikust tunnustamist kogu ELis.

Samal ajal toetab ja järgib ettepanek liidu piiravate meetmete õigusraamistikku, mille eesmärk on tagada nende meetmete ulatuslik rakendamine kogu liidus ning mille kohaselt peavad liikmesriigid sätestama normid asjaomaste sätete rikkumise korral kohaldatavate karistuste kohta.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Direktiiv põhineb ELi toimimise lepingu artikli 82 lõikel 2, artikli 83 lõigetel 1 ja 2 ning artikli 87 lõikel 2.

Arestimist ja konfiskeerimist käsitlevate meetmete suhtes kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 83 lõiget 1, mis võimaldab kehtestada miimumnormid karistuste määratlemiseks selles artiklis loetletud eriti raskete piiriüleste kuritegude puhul. Nende meetmete kohaldamisala on laiendatud kuritegudele, mis pannakse toime kuritegelike organisatsioonide raames, kuivõrd organiseeritud kuritegevus on raske piiriülene kuritegevus ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 tähenduses. Nende kuritegude hulka kuulub ka ELi tasandil ühtlustatud liidu piiravate meetmete rikkumine. Selliste kuritegude lisamine meetmete kohaldamisalasse, mille määratlemine või millega seotud poliitika on ELi tasandil ühtlustatud, on õigustatud ka seetõttu, et kavandatud arestimis- ja konfiskeerimismeetmed on olulised liidu poliitika tulemusliku elluviimise tagamiseks valdkonnas, kus on rakendatud ühtlustamismeetmeid, ning seega kohaldatakse nende suhtes ELi toimimise lepingu artikli 83 lõiget 2. Meetmed, mille eesmärk on parandada arestitud ja konfiskeeritud vara haldamist, on vajalikud, et tagada arestimis- ja konfiskeerimismeetmete tulemuslik rakendamine, ning nende puhul on tegemist ELi toimimise lepingu artikli 83 kohaldamisalasse kuuluvate lisanõuetega. See kehtib ka sätete kohta, mille eesmärk on töötada välja terviklikum vara tagasivõitmise strateegia koos mehhanismidega ametiasutustevaheliseks koostööks riigi tasandil, ning sätete kohta, mille eesmärk on tagada, et pädevatel asutustel on oma ülesannete täitmiseks vajalikud ressursid.

Peale selle aitavad meetmed, mis käsitlevad vara jälitamist ja kindlakstegemist või liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talituste ja vara haldamise talituste vahelist koostööd, kaasa tulemuslikule piiriülesele koostööle kuritegude ärahoidmise, avastamise ja uurimise valdkonnas. Seetõttu kuuluvad need meetmed ELi toimimise lepingu artikli 87 lõike 2 kohaldamisalasse.

Kuna ELi toimimise lepingu artikli 87 kohaldamisala ei ole sinna kuuluvate kuritegude osas piiratud, kohaldatakse eespool nimetatud meetmeid ka liidu piiravate meetmete rikkumise suhtes, kui see rikkumine on siseriikliku õiguse kohaselt kuritegu, kuna need lihtsustavad liidu piiravate meetmete rikkumise ärahoidmist ja avastamist.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1805, mis käsitleb arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikust tunnustamist (ELT L 303, 28.11.2018, lk 1).

Käesoleva direktiiviga ette nähtud menetluslikud tagatised ja säte, millega tagatakse ohvritele hüvitis, kuuluvad samuti ELi toimimise lepingu artikli 82 lõike 2 kohaldamisalasse.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Liikmesriikide individuaalsetest jõupingutustest organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel ei piisa, et pista rinda piiriüleste kuritegelike organisatsioonidega olukorras, kus 70 % ELis esindatud kuritegelikest rühmitustest tegutseb rohkem kui kolmes liikmesriigis¹⁵ ning peidab ja taasinvesteerib kuritegelikul teel saadud vara kõikjal ELi siseturul. Kuritegelikud organisatsioonid kasutavad mitut jurisdiktsiooni hõlmavat keerukat pangakontode ja varifirmade võrku, et varjata kontrolljälge ning rahaliste vahendite allikaid ja omanikke, kusjuures teadaolevalt on kurjategijad sihikule võtnud liikmesriigid, kus vara tagasivõitmise süsteem on nõrgem¹⁶.

Seepärast on kuriteovahendite ja kriminaaltulu tulemuslikuks tagasivõitmiseks oluline astuda kogu liidus uusi samme kuritegelike organisatsioonide rahaliste vahendite vastu. Kavandatud direktiiv hõlbustab piiriülest koostööd ja aitab tõhustada organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust.

- **Proportsionaalsus**

ELi lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt piirdatakse kavandatud direktiivis sellega, mis on vajalik ja proportsionaalne, et rakendada kõikjal ELis ühiseid miinimumstandardeid.

Ettepanekuga parandatakse ebaseadusliku vara jälitamise ja kindlakstegemise, arestimise, haldamise ja konfiskeerimise suutlikkust ja vahendeid. Tagades piisavalt laia kohaldamisala, keskendutakse meetmetes eeskätt kuritegelike organisatsioonide raames toime pandud kuritegeliku tegevusega seotud ebaseaduslikule varale. Ettepanekus selgitatakse mitut üldisemat laadi kohustust, millega vähendatakse liikmesriikidevahelisi erinevusi, mis võivad takistada piiriülest koostööd, ning suurendatakse õigusselgust.

Kavandatud meetmete mõju liikmesriikides vajalikele ressurssidele ja nende vajadusele kohandada siseriiklikke raamistikke on väiksem kui kasu, mida toob pädevate asutuste suurem suutlikkus jälitada ja teha kindlaks, arestida, hallata ja konfiskeerida ebaseaduslik vara.

Meetmed piirduvad sellega, mis on vajalik ja proportsionaalne, et saavutada eesmärgid tõkestada organiseeritud kuritegevust ja võtta kurjategijatelt ära märkimisväärne ebaseaduslik tulu. Selle saavutamiseks on näiteks vara jälitamisega seotud uurimiste süstemaatiline algatamine ette nähtud vaid kuritegude puhul, mis toovad tõenäoliselt suurt majanduslikku kasu. Samuti on konfiskeerimine ilma konkreetse kuriteos süüdi mõistmiseta võimalik vaid

¹⁵ Europol, raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtude hinnang „[A Corrupting Influence: The infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crimes](#)“, 2021.

¹⁶ 2016. aasta juunis Eurojusti ekspertidega toimunud kohtumisel avaldatud teave, millele on osutatud komisjoni talituste töödokumendis „Impact assessment accompanying the document Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the mutual recognition of freezing and confiscation orders“, SWD(2016) 468 final.

kuritegude puhul, mis on rasked ja mis tõenäoliselt toovad suurt kasu. Üleüldine proportsionaalsus on tagatud sellega, et kõrvuti meetmetega on ette nähtud tugevad kaitsemeetmed.

- **Vahendi valik**

Ettepanek esitatakse direktiivina, mille eesmärk on tagada ühised miinimumstandardid arestimis- ja konfiskeerimismeetmete võtmiseks liikmesriikides ning samal ajal suurendada vara jälitamise, kindlakstegemise ja haldamise ühist suutlikkust ning hõlbustada piiriülest koostööd võitluses kriminaaltulu vastu. Selle õigusakti valikuga jäetakse liikmesriikidele piisav paindlikkus, et rakendada ühiseid meetmeid kooskõlas oma riigi õigustraditsioonide ja korraldusliku ülesehitusega.

Kavandatud direktiiv sisaldab sätteid kriminaaltulu jälitamise talituste jaoks, mille tegevus on praegu reguleeritud kriminaaltulu jälitamise talitusi käsitleva nõukogu otsusega, ning konfiskeerimise aspektide kohta, mis on praegu reguleeritud konfiskeerimisdirektiiviga ja nõukogu raamotsusega 2005/212/JSK, mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist. Kavandatud direktiiviga asendatakse nõukogu raamotsus 2005/212/JSK, nõukogu otsus kriminaaltulu jälitamise talituste kohta ja konfiskeerimisdirektiiv ning kehtestatakse ühe õigusaktiga ühised standardid vara jälitamiseks ja kindlakstegemiseks, arestimiseks, haldamiseks ja konfiskeerimiseks. Varem erinevates õigusaktides sätestatud kohustuste koondamine ühte õigusakti tagab sidusama ja strateegilisema lähenemisviisi rakendamise vara tagasivõitmisel ja kõigi vara tagasivõitmise süsteemis osalejate koostöö.

- **Õiguskontrollikomitee**

Mõjuhindang esitati õiguskontrollikomiteele 2. veebruaril 2022. Õiguskontrollikomitee vaatas esialgse mõjuhindangu läbi oma 2. märtsi 2022. aasta koosolekul ja esitas 4. märtsil 2022 positiivse arvamuse ilma reservatsioonideta.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Korraldati hindamine, et uurida, kas ELi praegune vara tagasivõitmise süsteem on endiselt otstarbekohane, ning teha kindlaks puudused, mis takistavad võitlust organiseeritud kuritegevuse vastu. Kooskõlas põhimõttega „kõigepealt hinda“ vaadeldi, kas algselt kavandatud eesmärgid olid saavutatud, ning tehti kindlaks valdkonnad, kus oleks vaja teha veel täiustusi või ajakohastada kehtivaid õigusakte.

Hindamise käigus leiti, et kaks hinnatud õigusakti – nõukogu otsus kriminaaltulu jälitamise talituste kohta ja konfiskeerimisdirektiiv – on aidanud suurendada kriminaaltulu jälitamise talituste koostööd, mille tulemusel on ühtlustunud liikmesriikides arestimise ja konfiskeerimise põhimõtted ning mõnevõrra tõusnud konfiskeerimise määr. Samas jõuti hindamise tulemusel järeldusele, et probleemid vara kindlakstegemisel püsivad ning et üldine kriminaaltulu konfiskeerimise ulatus on endiselt liiga väike, et märkimisväärselt mõjutada

organiseeritud kuritegevusega teenitavat tulu. Hoolimata sellest, et vara tagasivõitmise süsteemi mitmesugused aspektid on pärast kriminaaltulu jälitamise talitusi käsitleva nõukogu otsuse ja konfiskeerimisdirektiivi vastuvõtmist paranenud, püsivad enne nende õigusaktide (eelkõige konfiskeerimisdirektiivi) vastuvõtmist kindlaks tehtud probleemid suurel määral endiselt koos mitme puudusega, mis mõjutavad liikmesriikide suutlikkust jälitada ja teha kindlaks, arestida, konfiskeerida ja hallata ebaseaduslikku vara tõhusalt ja tulemuslikult.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Komisjon konsulteeris käesoleva ettepaneku koostamisel mitmesuguste sidusrühmadega, sealhulgas ELi institutsioonide ja asutuste, kriminaaltulu jälitamise talituste, liikmesriikide õiguskaitseasutuste, vabaühenduste ja kodanikuühiskonnaga ning rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Sidusrühmadega konsulteerimisel kasutati erinevaid vahendeid, mille hulka kuulusid tagasiside küsimine esialgsele mõjuhinnangule, sidusrühmadele mõeldud üritused, seminarid, suunatud konsultatsioonid, avalikud konsultatsioonid, mõjuhinnangut toetav uuring, poolstruktureeritud intervjuud ja seminarid poliitikavariantide analüüsimiseks.

Avaldati esialgne **mõjuhinnang**, millele oli võimalik anda tagasisidet 9. märtsist kuni 6. aprillini 2021. Kokku laekus 13 vastust eri sidusrühmadelt.

Korraldati kaks **sidusrühmade seminari**: üks 25.–26. mail 2021 kriminaaltulu jälitamise talituste esindajatele ning teine 1.–2. juunil 2021 konfiskeerimisdirektiivi kontaktkomitee esindajatele. Nende seminaride eesmärk oli koguda arvamusi konfiskeerimisdirektiivi ja kriminaaltulu jälitamise talitusi käsitleva nõukogu otsuse tulemuslikkuse, tõhususe, asjakohasuse, sidususe ja ELi lisaväärtuse kohta. Seminaridele järgnesid suunatud konsultatsioonid, mille raames osalejad esitasid kirjalikke vastuseid.

21. juunist kuni 27. septembrini 2021 korraldati **avalik konsultatsioon**, et koguda kodanike ja sidusrühmade seisukohti. Kokku saadi 50 vastust. Vastustes rõhutati õiguskaitseasutuste piiriülese koostöö tähtsust võitluses kriminaaltulu vastu ning heideti valgust takistustele, mis pärsivad kriminaaltulu tulemuslikku kindlakstegemist, haldamist ja konfiskeerimist, nagu kriminaaltulu jälitamise talituste ebapiisavad volitused ja ebapiisav juurdepääs andmetele ning konfiskeerimisdirektiivi piiratud kohaldamisala. Peale selle pooldasid vastajad selliste probleemide lahendamiseks seadusandlike meetmete ajakohastamist.

Komisjon tellis ka **uuringu, mis oleks toeks mõjuhinnangu koostamisel**. Väliskonsultant korraldas uuringu ajavahemikus 2021. aasta märtsist detsembrini. Uuringu käigus analüüsiti dokumente ning korraldati peaaegu 40 poolstruktureeritud intervjuud selliste sidusrühmadega nagu Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL), Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet (Europol), Euroopa Liidu Kriminaalõigusala Koostöö Amet (Eurojust), õiguskaitseasutused, kriminaaltulu jälitamise talitused ja vabaühendused. Lisaks korraldati selle raames suunatud konsultatsioone, mille läbiviimiseks saadeti 2021. aasta juulis kirjalikud küsimustikud kriminaaltulu jälitamise talitustele ja konfiskeerimisdirektiivi kontaktkomitee liikmetele. Lõpetuseks korraldati 2021. aasta septembris neli seminari, et

koguda sidusrühmade seisukohti poliitikavariantide kohta ja teha kindlaks poliitikavariantide võimalik mõju.

- **Mõjuhindang**

Mõjuhindangus, mis oli toeks käesoleva algatuse koostamisel, uuriti erinevaid poliitikavariante, et lahendada probleem, mille kohaselt ELis rakendataval vara tagasivõitmise süsteemil ei ole piisavaid vahendeid, et tulemuslikult rinda pista kuritegelike organisatsioonide keerukate tegutsemisviisidega. Lisaks lähtetsenaariumile, mis tähendaks praeguse olukorra säilimist, analüüsiti järgmisi variante.

1. variant koosneb **mitteseadusandlikest meetmetest**, millega toetatakse pädevate asutuste seas kogemuste, teadmiste ja heade tavade vahetamist, et suurendada vara tagasivõitmisalast suutlikkust ning parandada arusaamist vara tagasivõitmise eri etappidest. Et seda vahetust veelgi edendada, töötatakse välja asjakohased ELi suunised ja vajaduse korral pakutakse pädevatele asutustele koolitust.

2. variandi meetmed seisnevad peamiselt kriminaaltulu jälitamise talituse käsitlevasse nõukogu otsusesse ja konfiskeerimisdirektiivi tehtavates **sihtotstarbelistes muudatustes**, mille eesmärk on täpsustada kehtivate üldnõuete kohaldamisala ja suurendada nende nõuete tulemuslikkust. Nende meetmete hulka kuuluvad liikmesriikidele kehtestatavad nõuded võtta vastu riiklik vara tagasivõitmise strateegia ning tagada, et pädevatel asutustel on vajalikud oskused ja ressursid. Lisaks hõlmab see variant meetmeid, mille eesmärk on parandada kriminaaltulu jälitamise talituste piiriülest koostööd, sealhulgas parandada juurdepääsu andmebaasidele ja laiendada arestimisvolitusi.

3. variant hõlmab lisaks 2. variandi meetmetele **üksikasjalikumaid nõudeid** liikmesriikidele kõigis tagasivõitmisprotsessi etappides. Nende hulka kuuluvad kohustus algatada süstemaatiliselt finantsuurimisi ning vara haldamisega seotud erinõuded, nagu arestimiseelne planeerimine, enneaegne müük ja vara haldamise talituste loomine. Peale selle laiendatakse konfiskeerimisdirektiivi kohaldamisala, et see hõlmaks arvukamaid kuritegusid. Selleks laiendatakse kehtivaid sätteid, mis käsitlevad konfiskeerimist ilma süüdimõistva otsuseta, ja võetakse kasutusele seletamatu päritoluga vara konfiskeerimise mudel, millega tagatakse konkreetse kuriteoga mitteseotud vara konfiskeerimine.

4. variandi meetmed tuginevad 3. variandi meetmetele, kuid sätete kohaldamisala laiendatakse kõigile kuritegudele ja uurimiste algatamise nõuded on ulatuslikumad. Peale selle kehtestatakse konkreetsemad tingimused kiireloomuliste arestimisotsuste ja kriminaaltulu jälitamise talituste vahelise teabevahetuse jaoks.

Võttes arvesse iga variandiga seotud mitmesuguseid majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnamõjusid, aga ka variantide väärtust tulemuslikkuse, tõhususe ja proportsionaalsuse seisukohast, leitakse mõjuhindangus, et eelistatud poliitikavariant on 3. variant.

1. variandi meetmed võivad täiendada seadusandlikke muudatusi, ent kuna kindlakstehtud probleemid tulenesid suurel määral õigusraamistikust, ei piisa neist kindlakstehtud probleemide tulemuslikuks lahendamiseks. 2. variant aitaks parandada praegust olukorda

samamoodi vaid piiratud määral, kuna mõni üksik lisanõue praeguse olukorra säilimisel suurendaks vara jälitamise ja kindlakstegemise suutlikkust vaid mõnevõrra, neist ei piisaks, et tagada arestitud vara tõhus haldamine, ja need ei hõlmaks kõiki asjaomaseid kuritegusid, kuna konfiskeerimismeetmete kohaldamisala jääks piiratuks.

3. variandi puhul leiti, et vara jälitamise ja kindlakstegemise meetmed ning meetmed, mille eesmärk on tagada tulemuslike varahaldusmehhanismide ja konfiskeerimismudelite kasutuselevõtt, suurendaksid märkimisväärselt vara tagasivõitmise süsteemi tulemuslikkust. Hoolimata kuludest peeti neid meetmeid tõhusateks, võttes arvesse konfiskeerimismäära hüppelist tõusu, ning proportsionaalseteks võrreldes halduskoormusega ja sekkumisega liikmesriikide halduskorraldusse. Põhiõiguste vaatenurgast leiti, et 3. variandi ja eelkõige uue konfiskeerimismudeli mõju on probleemi ulatust arvesse võttes tasakaalus kaitsemeetmete ja taotletavate poliitikaeesmärkidega.

4. variandi puhul leiti, et tulemuslikkus suureneb eeldatavasti piiratud määral võrreldes lisakuludega ja suurema sekkumisega liikmesriikide vabadusse korraldada vara tagasivõtmine vastavalt oma valikutele ja eelistustele.

Pärast seda, kui õiguskontrollikomitee esitas 4. märtsil 2022 ilma reservatsioonideta positiivse arvamuse, vaadati mõjuhindang läbi, et parandada poliitikavariantide, sealhulgas nende kulude, kasu ja mõju esitlust ja võrdlust. Lisaks vaadati mõjuhindang läbi selleks, et paremini kajastada eri sidusrühmade seisukohti ja seda, kuidas kindlakstehtud probleemid erinevad liimesriigiti. Lõpetuseks visandati läbivaatamise käigus käesoleva ettepaneku esimene järelevalve- ja hindamisprogramm.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Komisjoni õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) kohaselt peaksid kõik algatused, mille eesmärk on muuta kehtivaid ELi õigusakte, olema suunatud lihtsustamisele ja seatud poliitikaeesmärkide tõhusamale saavutamisele (st tarbetute regulatiivsete kulude vähendamisele). Mõjuanalüüsist on näha, et kavandatud direktiivis sätestatud meetmed tekitavad liikmesriikidele eeldatavasti koormust, mis aga on väiksem kui saadav kasu.

Kuna kavandatud direktiivi sätetega nähakse ette strateegilisema lähenemisviisi rakendamine vara tagasivõitmisel ja tõhusamad vahendid vara konfiskeerimiseks ning tagatakse, et pädevatel asutustel on vajalikud ressursid, oskused ja volitused, muutuvad liikmesriikide vara tagasivõitmise süsteemid ja piiriülene koostöö märksa tõhusamaks.

Nende meetmetega kaasneva regulatiivse koormuse kompenseerib enam kui küllaga kasu, mis väljendub suurema koguse ebaseadusliku vara kindlakstegemises, arestimises ja konfiskeerimises ning selle vara väärtuse säilitamises või isegi maksimeerimises.

- **Põhiõigused**

Kõik käesolevas ettepanekus sätestatud meetmed vastavad Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigustele ja -vabadustele, millest tuleb lähtuda ka meetmete rakendamisel. Põhiõiguste ja -vabaduste mis tahes piiramise suhtes kohaldatakse põhiõiguste harta artikli 52

lõikes 1 sätestatud tingimusi, nimelt proportsionaalsuse põhimõtet, mille kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need vastavad liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvale õigustatud eesmärgile või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi. Piirangud peavad olema ette nähtud seadusega ning nende seadmisel tuleb arvestada hartas sätestatud õiguste ja vabaduste olemust.

Kavandatud meetmetest tulenevat sekkumist põhiõigustesse (sh eeskätt omandiõigustesse) õigustab vajadus võtta kurjategijatelt ja eelkõige kuritegelikelt organisatsioonidelt tulemuslikult ära nende ebaseaduslik vara, kuna see on nii peamine kuriteo toimepaneku ajend kui ka vahend kuritegeliku tegevuse jätkamiseks ja laiendamiseks. Kavandatud meetmed piirduvad sellega, mis on vajalik selle eesmärgi saavutamiseks. Uue konfiskeerimismudeli loomist õigustavad raskused vara seostamisel konkreetse kuriteoga olukorras, kus vara omanik osaleb organiseeritud kuritegevuses, mille raames pannakse pika aja jooksul toime mitu kuritegu. Põhiõiguste austamine tagatakse kaitsemeetmetega, mis hõlmavad tõhusaid õiguskaitsevahendeid mõjutatud isikutele kõigi kavandatud direktiivi meetmete, sealhulgas enneaegset müüki käsitlevate uute nõuete ja uue konfiskeerimismudeli puhul.

Käesoleva ettepanekuga on tagatud ka asjaomaste ELi andmekaitsenormide kohaldamine direktiivi rakendamisel.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta Euroopa Liidu eelarvet.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelvalve, hindamise ja aruandluse kord**

Kavandatud direktiivi rakendamine vaadatakse läbi kolm aastat pärast selle jõustumist, seejärel esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Aruandes hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid. Viis aastat pärast direktiivi jõustumist esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande direktiivi mõju ja lisaväärtuse hindamise kohta.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Käesolev direktiivi ettepanek koosneb kaheksast peatükist.

Üldsätted vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta (1 peatükk, artiklid 1–3)

Artiklis 1 sätestatakse reguleerimisese, milleks on kehtestada miinimumnormid vara jälitamiseks ja kindlakstegemiseks, arestimiseks, konfiskeerimiseks ja haldamiseks kriminaalasjades ning vajaduse korral hõlbustada liidu piiravate meetmete rakendamist, et ära hoida, avastada või uurida nende meetmete rikkumisega seotud kuritegusid.

Artiklis 2 määratakse kindlaks kohaldamisala, loetledes kuriteod, mille suhtes tuleks kohaldada direktiivis sätestatud norme. Sellesse loetellu kuuluvad ELi toimimise lepingu artiklis 83 loetletud kuriteod ja kuriteod, mille määratlemine on ELi tasandil ühtlustatud. Peale selle hõlmab kohaldamisala käsitlev artikkel mitut kuritegu, mida panevad tavaliselt toime kuritegelikud organisatsioonid. Lisaks sisaldab see kuritegusid, mis on seotud liidu

piiravate meetme rikkumisega. Vara jälitamise ja kindlakstegemise eesmärgil on hõlmatud kuriteod, mille eest määratava karistuse ülemmäär on vähemalt aastane vabadusekaotus.

Artiklis 3 määratletakse vara tagasivõitmise protsessis kasutatavad põhimõisted, võttes üle määratlused, mis praegu on sätestatud konfiskeerimisdirektiivis, ja lisades uued, näiteks vara jälitamisega seotud uurimisi puudutavad ning mõistete „sihipärased finantssanktsioonid“ ja „liidu piiravad meetmed“ määratlused. Viiteid mõistete „vara“ ei tuleks tõlgendada tehniliselt. Sätete jaoks, mis käsitlevad vara jälitamist ja kindlakstegemist, arestimist, konfiskeerimist ja haldamist kriminaalasjade menetlemise raames, on määratletud mõisted „tulu“, „kuriteovahendid“ ja „vara“.

Sätted vara jälitamise ja kindlakstegemise kohta (II peatükk, artiklid 4–10)

II peatüki sätted põhinevad ELi toimimise lepingu artikli 87 lõikel 2. Sätete eesmärk on jälitada ja teha kindlaks vara kriminaalasjades ning vajaduse korral hõlbustada liidu piiravate meetmete rakendamist, et ära hoida, avastada või uurida nende meetmete rikkumisega seotud kuritegusid.

Artikliga 4 nähakse ette, et liikmesriigid peavad piiriülese koostöö hõlbustamiseks tagama vara jälitamisega seotud uurimised, eriti kui on kahtlus, et kuritegu võib tuua suurt majanduslikku kasu, ning et ära hoida, avastada või uurida liidu piiravate meetmete rikkumist.

Artiklis 5 sätestatakse liikmesriikide kohustus luua vähemalt üks kriminaaltulu jälitamise talitus kooskõlas kehtiva nõukogu otsusega kriminaaltulu jälitamise talituste kohta. Lisaks kehtivatele normidele määratakse selles sättes kindlaks kriminaaltulu jälitamise talituste konkreetse ülesanded, sealhulgas ülesanne vahetada teiste liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talitustega teavet ka liidu piiravate meetmete rikkumise ärahoidmise, avastamise ja uurimise raames. Samuti antakse selle artikliga kriminaaltulu jälitamise talitustele ülesanne jälitada ja teha kindlaks nende isikute ja üksuste vara, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid. Sellega seoses antakse kriminaaltulu jälitamise talitustele volitus võtta viivitamata meetmeid asjaomase vara ajutiseks arestimiseks.

Artiklis 6 määratakse kindlaks teave, mille liikmesriigid peaksid tegema kriminaaltulu jälitamise talitustele vahetult kättesaadavaks, et tagada kiire reageerimine teiste liikmesriikide teabenõuetele, kuna see on aspekt, mida ei ole kriminaaltulu jälitamise talitusi käsitleva nõukogu otsusega reguleeritud.

Artikliga 7 nähakse ette kaitsemeetmed seoses juurdepääsuga teabele. Selle sätte eesmärk on tagada, et liikmesriikide ametiasutused tutvuvad teabega vajadusepõhiselt, järgides vajalikke turva- ja konfidentsiaalsuseeskirju.

Artikliga 8 kehtestatakse järelevalveraamistik seoses liikmesriikide pädevate asutuste juurdepääsuga teabele. Selle sätte eesmärk on vältida väärkäitumist ja ebapiisavat juurdepääsu teabele.

Artikliga 9 reguleeritakse nii omal algatusel kui ka teabenõude alusel toimuvat teabevahetust kriminaaltulu jälitamise talituste seas ja sätestatakse võrreldes kriminaaltulu jälitamise talitusi käsitleva nõukogu otsusega täpsemad üksikasjad. Muu hulgas määratakse kindlaks sellise

teabevahetuse eesmärgid, piiriülesesse teabenõudesse märgitav miinimumteave, teabevahetuskanal (SIENA) ja keeldumise alused.

Artiklis 10 esitatakse teabenõuetele vastamise tähtajad, muutmata tähtaegu, mis on kindlaks määratud kriminaaltulu jälitamise talituse käsitlevas nõukogu otsuses, milles on osutatud nõukogu raamotsuses 2006/960/JSK¹⁷ sätestatud tähtaegadele. See säte hõlmab kaht stsenaariumit, nimelt tavapäraseid teabenõudeid, millele tuleks vastata seitsme päeva jooksul, ja kiireloomulisi teabenõudeid, millele tuleks reageerida kaheksa tunni jooksul.

Sätted vara arestimise ja konfiskeerimise kohta (III peatükk, artiklid 11–18)

Arestimist ja konfiskeerimist käsitlevad sätted põhinevad ELi toimimise lepingu artiklil 83. Seega kohaldatakse III peatüki sätteid käesoleva direktiivi artikli 2 lõigete 1, 2, 3 ja 4 kohaldamisalasse kuuluvate kuritegude suhtes, kuid mitte liidu piiravate meetmete alusel toimuva arestimise korral.

Artikliga 11 nähakse ette, et liikmesriigid peavad võtma vajalikud meetmed selle tagamiseks, et ebaseaduslik vara oleks võimalik arestida kiiresti ja vajaduse korral viivitamata, vältimaks vara kaotsiminekut. Nende meetmete hulka kuulub lisaks konfiskeerimisdirektiivis sätestatud meetmetele kriminaaltulu jälitamise talituste võimalus rakendada kiireloomulisi ajutisi arestimismeetmeid seni, kuni on võimalik teha ametlik arestimisotsus. Selle artikliga nähakse ette ka kaitsemeede, mille kohaselt arestimisotsus kehtib üksnes nii kaua kui vajalik ning pärast seda tuleks vara viivitamata tagastada, kui seda ei konfiskeerita.

Artikliga 12 nähakse ette, et liikmesriigid peavad võimaldama konfiskeerida pärast lõplikku süüdimõistvat otsust kuriteovahendid ja kriminaaltulu ning võimaldama konfiskeerida kriminaaltuluga võrdse väärtusega vara (kehtivates ELi õigusnormides sätestatud „tavapärane konfiskeerimine ja konfiskeerimine tulu väärtuse ulatuses“).

Artikliga 13 nähakse ette, et liikmesriigid peavad võimaldama konfiskeerida vara, mille süüdistatav või kahtlustatav on konfiskeerimise vältimiseks üle andnud kolmandale isikule (konfiskeerimisdirektiivis sätestatud „kolmandalt isikult konfiskeerimine“). Selline konfiskeerimine on õigustatud vaid siis, kui kolmas isik teadis või oleks pidanud teadma, et vara anti üle sel eesmärgil. Sättes määratakse kindlaks asjaolud, mis on selle hinnangu andmisel asjakohased.

Artikliga 14 nähakse ette, et liikmesriigid peavad võimaldama konfiskeerida süüdimõistetu vara, kui liikmesriigi kohus on veendunud, et vara on saadud kuritegelikul teel (laiendatud konfiskeerimine). Liikmesriigi kohus peaks võtma hindamisel arvesse kõiki juhtumi asjaolusid, sealhulgas seda, et süüdimõistetu vara väärtus ei ole proportsionaalne tema seadusliku sissetulekuga. Erinevalt konfiskeerimisdirektiivist peaks see võimalus olema olemas kõigi direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate kuritegude puhul.

Artikliga 15 nähakse ette, et liikmesriigid peavad tagama konfiskeerimisvõimaluse, kui kõik tõendid kuriteo kohta on olemas, kuid teatavate asjaolude tõttu ei ole võimalik süüdimõistvat

¹⁷ Nõukogu 18. detsembri 2006. aasta raamotsus 2006/960/JHA Euroopa Liidu liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamise kohta (ELT L 386, 29.12.2006, lk 89).

otsust teha. Nende asjaolude hulka kuuluvad lisaks haigusele ja menetlusest kõrvalehoidumisele (mis on sätestatud juba konfiskeerimisdirektiivis) kahtlustatava või süüdistatava surm, samuti puutumatus või amnestia ning siseriiklikus õiguses ette nähtud tähtaegade möödumine. Seda sätet kohaldatakse vaid selliste kuritegude suhtes, mille eest määratava karistuse ülemmäär on vähemalt nelja-aastane vabadusekaotus.

Artiklis 16 sätestatakse uus võimalus vara konfiskeerimiseks juhul, kui vara arestimise aluseks on organiseeritud kuritegevuses osalemise kahtlus ning konfiskeerimine direktiivi muude sätete alusel ei ole võimalik. See peaks võimaldama konfiskeerida vara üksnes juhul, kui liikmesriigi kohus on veendunud, et asjaomane vara on saadud kuritegelikul teel. Selle järelduseni jõudmiseks tuleb põhjalikult hinnata kõiki juhtumi asjaolusid, sealhulgas seda, kas vara väärtus on proportsionaalne vara omaniku seadusliku sissetulekuga. Seda sätet kohaldatakse vaid selliste kuritegude suhtes, mille eest määratava karistuse ülemmäär on vähemalt nelja-aastane vabadusekaotus.

Artikliga 17 nähakse ette, et liikmesriigid peavad tagama süüdimõistmisjärgsed vara jälitamisega seotud uurimised, et tagada konfiskeerimisotsuse tulemuslik täitmine. Lisaks peavad liikmesriigid selle artikli kohaselt kaaluma võimalust kasutada konfiskeeritud vara avalikel või sotsiaalsetel eesmärkidel. Mõlemad sätted põhinevad konfiskeerimisdirektiivi asjaomastel sätetel.

Artikli 18 eesmärk on tagada, et sarnaselt konfiskeerimisdirektiivi asjaomase sättega ei mõjuta konfiskeerimismeetmed ohvrite õigust saada hüvitist.

Sätted vara haldamise kohta (IV peatükk, artiklid 19–21)

Vara haldamist käsitlevad sätted põhinevad ELi toimimise lepingu artiklil 83. Seega kohaldatakse IV peatüki sätteid käesoleva direktiivi artikli 2 lõigete 1, 2, 3 ja 4 kohaldamisalasse kuuluvate kuritegude suhtes, kuid mitte liidu piiravate meetmete alusel toimuva arestimise korral.

Artikliga 19 nähakse ette, et liikmesriigid peavad tagama arestitud või konfiskeeritud vara tõhusa haldamise kuni selle võõrandamiseni. Selgitades selle (konfiskeerimisdirektiivi asjaomase sättega sarnaneva) üldnõude kohaldamisala, taotletakse selle sättega eesmärki säilitada vara väärtus ja viia miinimumini vara haldamise kulud. Selle eesmärgi saavutamiseks peavad liikmesriigid tegema vara haldamisel tekkivate kulude esialgse hindamise (arestimiseelne planeerimine).

Artiklis 20 sätestatakse, et liikmesriigid peavad nägema ette võimaluse arestitud vara üle anda või müüa enne konfiskeerimisotsuse tegemist (enneaegne müük). Sättes täpsustatakse selle (konfiskeerimisdirektiivis sätestatud) üldise kohustuse kohaldamisala, nõudes teatavatel asjaoludel enneaegse müügi korraldamist, et vältida vara väärtuse kahanemist või vara haldamise kulude kasvamist ebaproportsionaalselt suureks. Selle nõude suhtes kohaldatakse mitut kaitsemeetet, et kaitsta mõjutatud isiku õigustatud huve. Need kaitsemeetmed hõlmavad lisaks üldistele kaitsemeetmetele õigust olla enne enneaegse müügi otsuse tegemist ära kuulatud. Neid norme kohaldatakse liidu piiravate meetmete rakendamise raames kindlaks tehtud vara suhtes, kui see vara on arestitud seoses kriminaalsüüdistusega, näiteks liidu

piiravate meetmete rikkumise korral. Peale selle sisaldab artikkel 20 võimalust nõuda arestitud vara haldamise kulud sisse tegelikult tulusaajalt.

Artikliga 21 nähakse ette, et liikmesriigid peavad looma vähemalt ühe vara haldamise talituse, ning määratakse võrreldes konfiskeerimisdirektiivi asjaomaste sätetega täpsemalt kindlaks nende talituste ülesanded.

Sätted kaitsemeetmete kohta (V peatükk, artiklid 22–24)

Kaitsemeetmeid käsitlevad sätted põhinevad ELi toimimise lepingu artikli 82 lõikel 2. Seega kohaldatakse V peatüki sätteid käesoleva direktiivi artikli 2 lõigete 1, 2, 3 ja 4 kohaldamisalasse kuuluvate kuritegude suhtes.

Selles peatükis sätestatud kaitsemeetmed põhinevad suurel määral konfiskeerimisdirektiivi sätetel. Samas antakse lisaselgitusi, millega suurendatakse kaitsemeetmete tulemuslikkust ja viiakse kaitsemeetmed kooskõlla uute andmekaitsenormidega.

Artikli 22 eesmärk on tagada mõjutatud inimeste teavitamine võetud arestimis- ja konfiskeerimismeetmetest, sealhulgas nende meetmete võtmise põhjustest.

Artiklis 23 sätestatakse konkreetsemad nõuded selle tagamiseks, et direktiivi sätete alusel võetud meetmete vastu saab kasutada tõhusaid õiguskaitsevahendeid. Need vahendid hõlmavad õigust kaitsjale.

Sätted vara tagasivõitmise strateegilise raamistiku kohta (VI peatükk, artiklid 24–27)

Enamik selle peatüki sätetest on uued. Sätete eesmärk on tagada, et kogu vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise protsess oleks tulemuslikum.

Artikliga 24 nähakse ette, et liikmesriigid peavad vastu võtma vara tagasivõitmise riikliku strateegia ja seda iga viie aasta tagant ajakohastama. Riiklik strateegia peaks olema liikmesriikidele vahend, et määrata kindlaks meetmed, millega edendada vara tagasivõitmise protsessi kaasatud riigiasutuste jõupingutusi, tagada ja muuta lihtsamaks koostöö ja koordineerimine ning mõõta edusamme. Selleks tuleks strateegias kindlaks määrata eesmärgid, vajaminevad ressursid (sh koolitus) ja asjaomaste riigiasutuste vahelise koostöö mehhanismid.

Artikliga 25 nähakse ette, et liikmesriigid peavad tagama, et kriminaaltulu jälitamise talitustel ja vara haldamise talitustel on olemas ressursid, mida nad vajavad oma ülesannete täitmiseks.

Artikliga 26 nähakse ette, et liikmesriigid peavad looma keskregistri, mis sisaldab asjakohast teavet arestitud, hallatava ja konfiskeeritud vara kohta. Sellele registrile peaksid pääsema ligi kriminaaltulu jälitamise talitused ja vara haldamise talitused, aga ka muud vara jälitamise ja kindlakstegemisega või vara haldamisega tegelevad asutused.

Artikliga 27 nähakse ette, et liikmesriigid peavad koguma direktiivi alusel võetud meetmete kohta statistilisi andmeid ja edastama need kord aastas komisjonile. Usaldusväärsed ja täielikud statistilised andmed on olulised selleks, et nõuetekohaselt hinnata direktiivi alusel võetud meetmete tulemuslikkust. Artikliga antakse komisjonile õigus võtta vajaduse korral vastu delegeeritud õigusakte kogutava teabe ja rakendatava metoodika kohta.

Sätted, mis käsitlevad kriminaaltulu jälitamise talituste koostööd ELi organite ja asutustega ning kolmandate riikidega (VII peatükk, artiklid 28 ja 29)

Koostööd käsitlevad sätted on uued ja kajastavad eesmärgi luua terviklik õigusraamistik, mis hõlmab kõiki olulisi vara tagasivõitmise aspekte.

Artikli 28 eesmärk tagada kriminaaltulu jälitamise talituste ning Euroopa Prokuratuuri, Europol ja Eurojusti vaheline koostöö, et hõlbustada sellise vara jälgimist ja kindlakstegemist, mis võidakse konfiskeerida. Selle artikliga nähakse ka ette, et kriminaaltulu jälitamise talitused peavad tegema vajaduse korral koostööd Europol ja Eurojustiga, et ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.

Artikli 29 eesmärk on tagada kriminaaltulu jälitamise talituste ja vara haldamise talituste koostöö sarnaste asutustega kolmandates riikides. Kriminaaltulu jälitamise talituste vaheline koostöö on vajalik ka olukordades, kus on vaja ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.

Lõppsätted (VIII peatükk, artiklid 30–37)

Selles peatükis käsitletakse mitut õiguslikku ja tehnilist küsimust. Esiteks antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte asjaomases artiklis sätestatud tingimustel (artikkel 30). Teiseks nähakse ette, et liikmesriigid peavad teavitama komisjoni käesoleva direktiivi artiklite 5 ja 21 kohastest määratud pädevatest asutustest ja asjaomastest kontaktpunktidest (artikkel 31). Lisaks sisaldab see peatükk sätet direktiivi liikmesriigi õigusse ülevõtmise kohta (artikkel 32) ning komisjoni kohustust esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruanne direktiivi rakendamise kohta ja hiljem ka direktiivi hindamise kohta (artikkel 33). Selles selgitatakse seost teiste õigusaktidega (artikkel 34) ja nähakse ette viie kehtiva õigusakti asendamine (artikkel 35); nõukogu otsus kriminaaltulu jälitamise talituste kohta jääb siduvaks vaid Taanile, kandmaks hoolt selle eest, et koostöö Taani kriminaaltulu jälitamise talitustega on jätkuvalt reguleeritud asjaomase liidu õigustikuga. Lõpetuseks sisaldab see peatükk sätteid, mis käsitlevad jõustumist (artikkel 36) ja adressaate (artikkel 37).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2, artikli 83 lõikeid 1 ja 2 ning artikli 87 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹⁸,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Europol 2021. aasta raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtude hinnangus (SOCTA) on juhitud tähelepanu üha suurenevale organiseeritud kuritegevuse ja kurjategijate sisseimbumise ohule. Organiseeritud kuritegevusega teenitav suur tulu, mis ulatub vähemalt 139 miljardi euron aastast, ja mida pestakse aina enam paralleelse põrandaaluse finantssüsteemi kaudu, kujutab endast suur ohtu majanduse ja ühiskonna terviklikkusele ning kahjustab õigusringi põhimõtet ja põhiõigusi. ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegiaga (2021–2025) püütakse neid probleeme lahendada piiriülese koostöö edendamise, kuritegelike võrgustike tegevuse tulemuslike uurimiste toetamise, kuritegelikul teel saadud tulu likvideerimise ning õiguskaitse ja kohtusüsteemi digiajastuga vastavusse viimise kaudu.
- (2) Piiriülese organiseeritud kuritegevuse, sealhulgas kõrge riskitasemega kuritegelike võrgustike põhiajend on rahaline kasu. Seepärast tuleks organiseeritud kuritegevusest tuleneva suure ohu vastu võitlemiseks anda pädevatele asutustele vahendid, et tulemuslikult jälitada ja teha kindlaks, arestida, konfiskeerida ja hallata kuriteovahendeid ja kriminaaltulu.
- (3) Selleks et vara tagasivõitmise süsteem oleks tulemuslik, on vaja kiiresti jälitada ja kindlaks teha kuriteovahendid ja kriminaaltulu ning vara, mille puhul on kahtlus, et see on saadud kuritegelikul teel. Sellised kuriteovahendid, tulu ja vara tuleks arestida, et ära hoida nende kaotamine, ning pärast kriminaalmenetluse lõppemist konfiskeerida. Peale selle on vara tagasivõitmise süsteemi tulemuslikkuse tagamiseks vaja tõhusalt hallata arestitud ja konfiskeeritud vara, et säilitada selle väärtus riigi jaoks või ohvritele tagastamiseks.
- (4) Kehtiv liidu õigusraamistik, mis hõlmab tulu, kuriteovahendite ja vara jälitamist ja kindlakstegemist, arestimist, haldamist ning kriminaaltulu jälitamise talitusi, koosneb

¹⁸ ELT C , lk .

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2014/42/EL,¹⁹ nõukogu otsusest 2007/845/JSK²⁰ ja nõukogu raamotsusest 2005/212/JSK²¹. Komisjon hindas direktiivi 2014/42/EL ja nõukogu otsust 2007/845/JSK ning jõudis järeldusele, et kehtiva raamistikuga ei ole täielikult saavutatud poliitilist eesmärki võidelda kuritegelike organisatsioonide tulu tagasivõitmise kaudu organiseeritud kuritegevuse vastu.

- (5) Seepärast tuleks kehtivat õigusraamistikku ajakohastada, et muuta lihtsamaks ja tagada tulemuslik vara tagasivõõtmine ja konfiskeerimine kogu liidus. Selleks tuleks direktiiviga kehtestada miinimumnormid vara jälitamiseks ja kindlakstegemiseks, arestimiseks, konfiskeerimiseks ja haldamiseks kriminaalasjade menetlemise raames. „Kriminaalasjade menetlemine“ on liidu õiguse autonoomne mõiste, nii nagu seda on tõlgendanud Euroopa Liidu Kohus, olenemata Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast. See mõiste hõlmab igat liiki arestimis- ja konfiskeerimisotsuseid, mis on tehtud kuriteoga seotud menetlustes. See hõlmab ka muud liiki otsuseid, mis on tehtud ilma lõpliku süüdimõistva otsuseta. Kriminaalasjade menetlemine võib hõlmata ka politsei ja muude õiguskaitseasutuste kriminaaluurimisi. Vaja on suurendada pädevate asutuste suutlikkust võtta kurjategijatelt ära kuritegelikul teel saadud tulu. Selleks tuleks kehtestada normid, et suurendada vara jälitamise ja kindlakstegemise, ent samuti arestimisalast suutlikkust, parandada arestitud ja konfiskeeritud vara haldamist, tugevdada kuritegelike organisatsioonide kuriteovahendite ja kriminaaltulu ning kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimise vahendeid ning suurendada vara tagasivõitmise süsteemi üldist tõhusust.
- (6) Enneolematute ja kaugeleulatuvate liidu piiravate meetmete vastuvõtmine, mis on tingitud Venemaa sissetungist Ukrainasse, on toonud esile vajaduse tõhustada jõupingutusi, et tagada nii valdkondlike kui ka individuaalsete piiravate meetmete tulemuslik rakendamine kogu liidus. Ehkki liidu piiravad meetmed ei ole laadilt kriminaalõiguslikud ja nende võtmise eeltingimus ei ole kuritegelik tegevus, tuginevad ka need meetmed rahaliste vahendite arestimisele (sihipärased finantssanktsioonid) ja valdkondlikele meetmetele, mistõttu tuleks nende rakendamisel kasuks suurem suutlikkus vara kindlakstegemisel ja jälitamisel. Seepärast tuleks kehtestada normid, et edendada sellise vara tulemuslikku kindlakstegemist ja jälitamist, mille omanikud on või mida kontrollivad isikud või üksused, kelle suhtes kohaldatakse taolisi meetmeid, ning suurendada kriminaaltulu jälitamise talituste rahvusvahelist koostööd sarnaste asutustega kolmandates riikides. Käesolevas direktiivis, eeskätt III ja IV peatükis sätestatud arestimis- ja konfiskeerimismeetmeid kohaldatakse siiski ka edaspidi vaid olukorras, kus vara on saadud kuritegelikul teel, näiteks liidu piiravate meetmete rikkumise tulemusel. Direktiiviga ei reguleerita rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimist liidu piiravate meetmete alusel.
- (7) Meetmed, mille eesmärk on suurendada suutlikkust jälitada ja teha kindlaks nende isikute või üksuste asjaomane vara, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, ning lisameetmed, millega tagatakse, et sellist vara ei anta üle ega peideta

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39).

²⁰ Nõukogu 6. detsembri 2007. aasta otsus 2007/845/JSK, mis käsitleb kriminaaltulu jälitamise talituste vahelist koostööd kuritegelikul teel saadud tulu või kuritegevusega seotud muu vara jälitamise ja tuvastamise valdkonnas (ELT L 332, 18.12.2007, lk 103).

²¹ Nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsus 2005/212/JSK, mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist (ELT L 68, 15.3.2005, lk 49).

eesmärgiga liidu piiravatest meetmetest kõrvale hoida, aitavad ära hoida ja avastada võimalikku liidu piiravate meetmete rikkumist ning tõhustada piiriülest koostööd võimalike kuritegude uurimisel.

- (8) Normid peaksid hõlbustama piiriülest koostööd, kuna nendega antakse pädevatele asutustele vajalikud volitused ja ressursid, et reageerida kiiresti ja tulemuslikult teiste liikmesriikide ametiasutustelt saadud teabenõuetele. Sätted, millega nähakse ette normid, mis käsitlevad varajast jälitamist ja kindlakstegemist, kiireloomulisi arestimismeetmeid või tõhusat haldamist, aitavad parandada vara piiriülese tagasivõitmise võimalusi. Võttes arvesse, et organiseeritud kuritegevus on laadilt üleilmne, tuleks tugevdada ka koostööd kolmandate riikidega.
- (9) Kuna erinevatel turgudel mitmesugusesse ebaseaduslikku tegevusse kaasatud kuritegelikud organisatsioonid tegelevad mitut liiki kuritegevusega ja teevad tulu teenimisele orienteeritud süstemaatilist koostööd, on tulemuslikuks võitlemiseks organiseeritud kuritegevusega vaja arestimis- ja konfiskeerimismeetmeid, mis hõlmavad tulu, mis on teenitud mis tahes kuritegudega, mida kuritegelikud organisatsioonid toime panevad. Nende kuritegude hulka kuuluvad artikli 83 lõikes 1 loetletud kuriteoliigid, sealhulgas ebaseaduslik kauplemine relvade, laskemoona ja lõhkeainetega, nagu see on määratletud rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendavas tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestavas ÜRO protokollis, mille osaline liit on. Lisaks artikli 83 lõikes 1 loetletud kuritegudele peaks direktiivi kohaldamisalasse kuuluma ka kõik kuriteod, mille määratlemine on ELi tasandil ühtlustatud, sealhulgas Euroopa Liidu finantshuve kahjustav pettus, võttes arvesse kuritegelike organisatsioonide üha suuremat tegutsemist selles kuritegevuse valdkonnas. Peale selle peaksid direktiivi kohaldamisalasse kuuluma keskkonnakuriteod, mis on kuritegelike organisatsioonide üks põhitegevusi ning on sageli seotud rahapesuga või jäätmete ja jääkidega, mis tekivad uimastite tootmisel ja uimastitega kauplemisel. Kuritegelike organisatsioonide üks põhitegevusi on ka ebaseaduslikule piiriületamisele ja ebaseaduslikule riigis elamisele kaasaaitamine, mis on tavaliselt seotud inimkaubandusega.
- (10) Muud kuritegelike organisatsioonide raames toime pandavad kuriteod mängivad väga tähtsat rolli tulu teenimisel ja võimaldavad sooritada uusi kuritegusid, sealhulgas raskeid piiriülese mõõtmega kuritegusid. Sellised kuriteod peaksid kuuluma direktiivi kohaldamisalasse, kui need on toime pandud kuritegeliku organisatsiooni raames. Toodete võltsimine ja piraatkoopiade valmistamine on seotud rahapesu ja dokumentide võltsimisega ning seab ohtu ühtse turu toimimise ja õiglase konkurentsi. Ebaseaduslik kauplemine kultuuriväärtustega, sealhulgas antiikesemete ja kunstiteostega, on sageli tihedalt seotud rahapesuga ning on kuritegelike organisatsioonide tähtis rahastamisallikas. Haldusdokumentide, sealhulgas pangadokumentide või isikut tõendavate dokumentide võltsimine ja nendega kaubitsemine võimaldab rahapesu, inimkaubandust ja rändajate ebaseaduslikku üle piiri toimetamist ning peaks seega samuti kuuluma käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. Muud kuriteod, mis pannakse sageli toime kuritegeliku organisatsiooni raames, on tahtlik tapmine või raskete kehavigastuste tekitamine ning ebaseaduslik kauplemine inimorganite ja -kudedega ning need võimaldavad kuritegelikel organisatsioonidel palgamõrvade, hirmutamise ja inimkaubandusega tulu teenida. Ka inimröövi, ebaseaduslikku vabadusevõtmist või pantvangi võtmist ning väljapressimist ja raha väljapressimist kasutatakse kas tuluallikana, kogudes lunaraha, või vastaste hirmutamise taktikana. Kuritegelike organisatsioonide üks kõige tavalisemaid tulu teenimise viise on organiseeritud või

relvastatud röövimine, millega sageli kaasnevad muud kuriteod, eelkõige ebaseaduslik kauplemine tulirelvadega. Samamoodi ei too varastatud sõidukitega kauplemine üksnes tulu, vaid on ka kuritegu, mis tagab vajalikud vahendid, et panna toime uusi kuritegusid. Peale selle on oluline lisada direktiivi kohaldamisalasse kuritegeliku organisatsiooni raames toime pandud maksukuriteod, kuna seda liiki kuriteod on võimestav tuluallikas, eriti piiriülese tegutsemise korral. Tavapärane viis maksupettuse sooritamiseks või maksudest kõrvalehoidmiseks on kasutada piiriüleseid korporatiivseid struktuure või sarnast korraldust, et saada pettuse teel maksusoodustusi ja -tagastusi, sulandada ebaseaduslik tulu või vara seadusliku tulu või vara hulka või anda see tulu või vara üle välismaal asuvatele muudele üksustele, et varjata selle päritolu või tegelikku tulusaajat.

- (11) [Selleks et tagada liidu piiravate meetmete tulemuslik rakendamine, tuleb laiendada direktiivi kohaldamisala liidu piiravate meetmete rikkumisele.]
- (12) Selleks et hõlmata vara, mis võidakse muundada ja üle anda, et varjata vara päritolu, ning et tagada määratluste ühtlustamine ja selgus kogu liidus, tuleks vara, mis võidakse arestida ja konfiskeerida, määratleda laialt. See määratlus peaks hõlmama arestitava või konfiskeeritava vara omandiõigust või muid selle varaga seotud õigusi tõendavaid juriidilisi dokumente ja instrumente, näiteks finantsinstrumente või dokumente, mis võivad olla aluseks võlausaldajate nõuetele ja mis on tavaliselt selle isiku omanduses, keda asjakohane menetlus puudutab, samuti usalduslepinguid. Käesolev direktiiv ei piira vara omandiõigust või muid varaga seotud õigusi tõendavate juriidiliste dokumentide või instrumentide hoidmist käsitlevate kehtivate siseriiklike menetluste kohaldamist, kuna liikmesriikide pädevad asutused või avalik-õiguslikud organid kohaldavad neid menetlusi vastavalt siseriiklikule õigusele. Vara mõiste peaks hõlmama igat liiki vara, sealhulgas krüptovara.
- (13) Selleks et hõlmata vara, mis võidakse muundada ja üle anda, et varjata vara päritolu, ning et tagada määratluste ühtlustamine ja selgus kogu liidus, tuleks kriminaaltulu määratleda laialt, et see hõlmaks kuritegeliku tegevusega teenitud otsest tulu ja kogu kaudset kasu, sealhulgas otsese tulu hilisemat taasinvesteeringut ja muundamist, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1805²² sätestatud määratlustega. Seega peaks tulu hõlmama igasugust vara, sealhulgas vara, mis on osaliselt või täielikult muundatud või teisendatud muuks varaks, ja vara, mis on segunenud seaduslikest allikatest saadud varaga, kuni segunenud tulu hinnatud väärtuses. Samuti peaks see hõlmama sissetulekut või muud kasu, mis on saadud kriminaaltulust või varast, milleks selline tulu on muundatud või teisendatud või millega selline tulu on segunenud.
- (14) Piiriülese koostöö hõlbustamiseks on oluline vara jälitamine ja kindlakstegemine kriminaaluurimise varajases etapis, et teha kiiresti kindlaks kuriteovahendid, tulu või vara, mis võidakse hiljem konfiskeerida, sealhulgas vara, mis on seotud teistes jurisdiktsioonides toime pandud kuritegeliku tegevusega. Kandmaks hoolt selle eest, et finantsuurimisi peetakse piisavalt prioriteetseteks kõigis liikmesriikides, et võidelda kuritegevusega, mis on laadilt piiriülene, tuleb nõuda, et pädevad asutused alustaksid vara jälitamist kohe, kui hakatakse kahtlustama kuritegelikku tegevust, mis toob tõenäoliselt suurt majanduslikku kasu.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1805, mis käsitleb arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikust tunnustamist (ELT L 303, 28.11.2018, lk 1).

- (15) Vara jälitamise ja kindlakstegemisega seotud uurimised tuleks algetada ka siis, kui need on vajalikud liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ärahoidmiseks, avastamiseks või uurimiseks. Sellega seoses tuleks kriminaaltulu jälitamise talitustele anda volitus jälitada ja teha kindlaks selliste isikute või üksuste vara, kelle suhtes kohaldatakse sihipäraseid finantssanktsioone. Pärast vara kindlakstegemist peaks kriminaaltulu jälitamise talitustel olema volitus vara ajutiselt arestida, et vältida asjaomase vara kaotsiminekut.
- (16) Kuna kuritegelike organisatsioonide kasutatavad rahalised vahendid on laadilt riikidevahelised, peaksid liikmesriigid vahetama kiiresti teavet, mis võib aidata kindlaks teha kuriteovahendid ja kriminaaltulu ning muu vara, mille omanikud on või mida kontrollivad kurjategijad või isikud või üksused, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid. Selleks on vaja anda kriminaaltulu jälitamise talitustele volitus jälitada ja teha kindlaks vara, mis võidakse hiljem konfiskeerida, tagada neile selgetel tingimustel juurdepääs vajalikule teabele ning kehtestada normid, mis käsitlevad omal algatusel või teabenõude alusel toimuvat kiiret teabevahetust nende vahel. Kiireloomulistel juhtudel, kus on olemas vara kaotsimise oht, tuleks teabenõudele vastata võimalikult kiiresti ja mitte hiljem kui kaheksa tunni jooksul.
- (17) Selleks et teha tulemuslikke vara jälitamisega seotud uurimisi ja kiiresti vastata piiriülestele teabenõuetele, peaks kriminaaltulu jälitamise talitustel olema juurdepääs teabele, mis võimaldab neil kindlaks teha sellise vara olemasolu, omaniku või kontrollija, mille kohta võidakse teha arestimis- või konfiskeerimisotsus. Seepärast peaks kriminaaltulu jälitamise talitustel olema juurdepääs asjaomastele andmetele, nagu maksuandmed, riiklikud rahvastikuregistrid, äriandmebaasid ja sotsiaalkindlustusteave. Juurdepääs peaks olema ka õiguskaitsealasele teabele, kuna sellised andmed nagu karistusregistri kanded, teave sõidukite peatamise või läbiotsimise kohta ning varasemad õiguslikud meetmed, nagu arestimis- ja konfiskeerimisotsused või sularaha konfiskeerimine, võivad osutada asjaomase vara kindlakstegemisel väärtuslikuks. Teabele juurdepääsu suhtes tuleks kohaldada spetsiaalseid kaitsemeetmeid, et ära hoida juurdepääsuõiguste väärkasutus. Nende kaitsemeetmete kohaldamine ei tohiks piirata Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680²³ artikli 25 kohaldamist. Otsene ja viivitamatu juurdepääs kõnealusele teabele ei takista liikmesriike kohaldamast juurdepääsu suhtes siseriiklikus õiguses sätestatud menetluslike tagatise, võttes nõuetekohaselt arvesse kriminaaltulu jälitamise talituste vajadust vastata kiiresti piiriülestele teabenõuetele. Spetsiaalsete menetluslike tagatiste rakendamine andmebaasidele juurdepääsu andmisel ei tohiks mõjutada kriminaaltulu jälitamise talituste suutlikkust vastata teistest liikmesriikidest laekunud teabenõuetele, eriti kui need on kiireloomulised. Käesoleva direktiiviga ette nähtud juurdepääs asjaomastele andmebaasidele ja registritele peaks täiendama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1153²⁴ kohast juurdepääsu pangakonto andmetele ning Euroopa Parlamendi

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2000/642/JSK (ELT L 186, 11.7.2019, lk 122).

ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849²⁵ kohast juurdepääsu tegelikke tulusaajaid käsitlevale teabele.

- (18) Selleks et tagada kriminaaltulu jälitamise talituste vahel jagatava teabe turvalisus, peaksid kriminaaltulu jälitamise talitused olema kohustatud kasutama käesoleva direktiivi kohases teabevahetuses turvalist teabevahetusvõrku (SIENA), mida haldab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/794²⁶ kohaselt Europol. Seepärast peaks kõigil kriminaaltulu jälitamise talitustel olema SIENA-le otsene juurdepääs, et nad saaksid täita kõiki ülesandeid, mis on neile käesoleva direktiiviga määratud.
- (19) Arestimine ja konfiskeerimine on käesolevas direktiivis iseseisvad mõisted, mis ei tohiks takistada liikmesriike kasutamast käesoleva direktiivi rakendamisel vahendeid, mida käsitatakse karistuste või muud liiki meetmetena siseriikliku õiguse kohaselt.
- (20) Konfiskeerimine viib vara lõpliku äravõtmiseni. Vara säilitamine võib olla siiski konfiskeerimise eeltingimus ja see on sageli vajalik konfiskeerimisotsuse tulemuslikuks täitmiseks. Vara säilitatakse arestimise teel. Vältimaks vara kaotsiminekut enne seda, kui on võimalik teha arestimisotsus, peaks liikmesriikide pädevatel asutustel, sealhulgas kriminaaltulu jälitamise talitustel, olema volitus võtta viivitamata meetmeid vara säilitamiseks.
- (21) Kuna arestimisotsusega piiratakse õigust omandile, ei tohiks selliseid ajutisi meetmeid kohaldada kauem, kui on vaja vara säilitamiseks selle võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil. Tagamaks, et eesmärk vältida vara kaotsiminekut oleks endiselt täidetud, võib olla vajalik liikmesriigi kohtu kontroll.
- (22) Arestismeeetmete rakendamine ei tohiks piirata võimalust käsitada konkreetset vara kogu menetluse jooksul tõendina, tingimusel et menetluse lõpus tehakse see vara konfiskeerimisotsuse täitmise jaoks kättesaadavaks. Vara võib kriminaalmenetluse raames arestida ka selle võimaliku hilisema tagastamise eesmärgil või selleks, et kindlustada kuriteoga tekitatud kahju hüvitamine.
- (23) Lisaks konfiskeerimismeeetmetele, mis võimaldavad ametiasutustel võtta pärast lõplikku süüdimõistvat otsust kurjategijatelt ära kuritegudega otseselt seotud tulu ja kuriteovahendid, on vaja võimaldada konfiskeerida kriminaaltulu ja kuriteovahenditega võrdse väärtusega vara, kui kriminaaltulu ja kuriteovahendite asukohta ei ole võimalik kindlaks teha. Liikmesriigid võivad ette näha kriminaaltuluga võrdse väärtusega vara konfiskeerimise otsest konfiskeerimist täiendava meetmena või selle alternatiivina, nagu on asjakohane vastavalt siseriiklikule õigusele.
- (24) On laialt levinud tava, et kahtlustatav või süüdistatav annab vara või tulu konfiskeerimise vältimiseks üle asjast teadlikule kolmandale isikule. Omandamine kolmanda isiku poolt on leidnud aset näiteks siis, kui kolmas isik on omandanud kahtlustatavalt või süüdistatavalt vara otseselt või kaudselt näiteks vahendaja kaudu, sealhulgas juhul, kui kuritegu on sooritatud kolmanda isiku nimel või tema kasuks, ning süüdistataval ei ole vara, mida saab konfiskeerida. Selline konfiskeerimine peaks olema võimalik juhtudel, kui on kindlaks tehtud, et kolmas isik teadis või oleks

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73), mida on muudetud direktiiviga (EL) 2018/843.

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (ELT L 135, 24.5.2016, lk 53).

pidanud teadma, lähtudes konkreetsetest faktilistest asjaoludest (sh sellest, et üleandmine toimus tasuta või turuhinnast oluliselt väiksema summa eest), et üleandmise või omandamise eesmärk oli vältida konfiskeerimist. Kolmandalt isikult konfiskeerimist käsitlevaid norme tuleks kohaldada nii füüsiliste kui ka juriidiliste isikute suhtes, piiramata kolmandate isikute õigust olla ära kuulatud, sealhulgas õigust nõuda asjaomase vara omandiõigust. Mingil juhul ei tohiks kahjustada heausksete kolmandate isikute õigusi.

- (25) Kuritegelikud organisatsioonid osalevad mitmesuguses kuritegelikus tegevuses. Selleks et tulemuslikult võidelda organiseeritud kuritegevuse vastu, võib teatavates olukordades olla asjakohane, et pärast süüdimõistmist kuriteos, mis võib tuua majanduslikku kasu, ei konfiskeerita mitte üksnes konkreetse kuriteoga seotud vara, sealhulgas kriminaaltulu või kuriteovahendid, vaid ka muu vara, mille puhul kohus otsustab, et see on saadud kuritegelikul teel.
- (26) Konfiskeerimine peaks olema võimalik ka juhul, kui kohus on veendunud, et asjaomased kuriteovahendid, tulu või vara on saadud kuritegelikul teel, kuid lõplikku süüdimõistvat otsust ei ole võimalik teha kahtlustatava või süüdistatava haiguse, menetlusest kõrvalehoidumise või surma tõttu või põhjusel, et kahtlustatavat või süüdistatavat ei saa võtta vastutusele siseriikliku õiguse alusel antud puutumatuse või amnestia tõttu. Sama peaks olema võimalik olukorras, kus siseriiklikus õiguses ette nähtud tähtajad on möödunud, kui need tähtajad ei ole piisavalt pikad, et võimaldada asjaomaseid kuritegusid tulemuslikult uurida ja nende eest vastutusele võtta. Sellistel juhtudel peaks konfiskeerimine olema lubatud vaid juhul, kui liikmesriigi kohus on veendunud, et kõik kuriteo elemendid on olemas. Proportsionaalsuse huvides peaks vara konfiskeerimine ilma eelneva süüdimõistva otsuseta toimuma vaid raskete kuritegude puhul. Kahtlustatava või süüdistatava õigust sellele, et teda teavitatakse menetlusest ja et teda esindab advokaat, ei tohiks piirata.
- (27) Käesoleva direktiivi kohaldamisel tuleks käsitada haigust kahtlustatava või süüdistatava võimetusena võtta osa kriminaalmenetlusest pika aja jooksul, mistõttu ei saa menetlus jätkuda.
- (28) Kuna organiseeritud kuritegevus on laadilt läbipaistmatu, ei ole alati võimalik seostada kuritegelikul teel saadud vara konkreetse kuriteoga ega seda vara konfiskeerida. Sellistel juhtudel peaks konfiskeerimine olema võimalik teatavatel tingimustel, eelkõige kui vara arestimise aluseks on kuritegeliku organisatsiooni raames kuriteo toimepaneku kahtlus, kuritegu võib tuua suurt majanduslikku kasu ning kohus on veendunud, et arestitud vara on saadud kuritegeliku tegevusega, mis on toimunud kuritegeliku organisatsiooni raames. Nende tingimustega peaks olema tagatud, et kuriteos süüdi mõistetud isikult konfiskeeritakse asjaomase kuriteoga mitteseotud vara vaid seoses kuritegelike organisatsioonide kuritegudega, mis on laadilt rasked ja võivad tuua suurt kasu. Otsustades selle üle, kas kuritegu võib tuua suurt kasu, peaksid liikmesriigid arvesse võtma kuriteo asjaomaseid asjaolusid, sealhulgas seda, kas kuritegelik tegevus toimus eesmärgiga teenida regulaarselt märkimisväärt tulu. Kuigi liikmesriigi kohus ei pea olema veendunud kuriteo toimepanekus, peab ta olema veendunud, et asjaomane vara on saadud kuritegelikul teel. Otsustades selle üle, kas asjaomane vara on või ei ole saadud kuritegelikul teel, peaksid liikmesriikide kohtud arvesse võtma kõiki juhtumi asjaomaseid asjaolusid, sealhulgas seda, et vara on silmatorkavalt ebaproportsionaalne vara omaniku seadusliku sissetulekuga. Seejärel peaksid liikmesriigid andma vara omanikule reaalse võimaluse tõendada, et asjaomane vara on saadud seadusliku tegevusega.

- (29) Kandmaks hoolt selle eest, et vara, mille kohta on tehtud või mille kohta võidakse teha arestimis- või konfiskeerimisotsus, säilitab oma majandusliku väärtuse, peaksid liikmesriigid kehtestama tulemuslikud haldusmeetmed. Selliste meetmete raames tuleks muu hulgas süstemaatiliselt hinnata, kuidas kõige paremini säilitada ja optimeerida vara väärtus enne arestimismeetmete võtmist, mida nimetatakse arestimiseelseks planeerimiseks.
- (30) Kui arestitud vara on kiiresti riknev, vara väärtus kahaneb kiiresti, vara säilitamise kulud ei ole proportsionaalsed vara eeldatava väärtusega konfiskeerimise hetkel, vara on liiga keeruline hallata või vara on lihtne asendada, peaksid liikmesriigid võimaldama vara müüki. Vara omanikul peaks olema õigus sellele, et teda enne sellise otsuse tegemist ära kuulatakse. Liikmesriigid peaksid kaaluma võimalust nõuda arestitud vara haldamise kulud sisse tegelikult tulusaajalt, näiteks alternatiivina enneaegsele müügile ja lõpliku süüdimõistva otsuse korral. Neid norme, sealhulgas võimalust nõuda arestitud vara haldamise kulud sisse tegelikult tulusaajalt, kohaldatakse liidu piiravate meetmete rakendamise raames kindlaks tehtud vara suhtes, kui asjaomane vara on arestitud seoses kriminaalsüüdistusega, näiteks liidu piiravate meetmete rikkumise korral.
- (31) Liikmesriigid peaksid looma vara haldamise talitused kui spetsialiseerunud asutused, kelle ülesanne on hallata arestitud ja konfiskeeritud vara, et tulemuslikult hallata arestitud vara enne selle konfiskeerimist ning säilitada vara väärtus kuni lõpliku konfiskeerimisotsuse tegemiseni. Ilma et see piiraks liikmesriikide riigisiseste haldusstruktuuride rakendamist, peaksid vara haldamise talitused olema ainsad asutused, kes tegelevad arestitud või konfiskeeritud vara haldamisega, või toetama detsentraliseeritud osalejaid kooskõlas riigisisese halduskorraldusega, samuti peaksid nad pakkuma asjaomastele asutustele tuge arestimiseelsel planeerimisel.
- (32) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ning järgitakse põhimõtteid, mida on tunnustatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, nagu seda on tõlgendatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas. Käesolevat direktiivi tuleks rakendada kooskõlas nende õiguste ja põhimõtetega.
- (33) Arestimis- ja konfiskeerimisotsused mõjutavad oluliselt kahtlustatavate ja süüdistatavate õigusi ning teatavatel juhtudel ka selliste kolmandate isikute õigusi, keda ei ole kohtu alla antud. Direktiiviga tuleks ette näha spetsiaalsed kaitsemeetmed ja õiguskaitsevahendid, et tagada selliste isikute põhiõiguste kaitse käesoleva direktiivi rakendamisel kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 47 ja 48 sätestatud õigusega õiglasele kohtulikule arutamisele ja tõhusale õiguskaitsevahendile ning süütuse presumptsiooniga.
- (34) Arestimis-, konfiskeerimis- ja enneaegse müügi otsusest tuleks teavitada mõjutatud isikut viivitamata. Teavitamise eesmärk on muu hulgas võimaldada mõjutatud isikul otsus kohtus vaidlustada. Seepärast tuleks otsusest teavitamisel üldjuhul nimetada asjaomase otsuse tegemise põhjus(ed). Mõjutatud isikul peaks olema reaalne võimalus arestimis-, konfiskeerimis- või enneaegse müügi otsus vaidlustada. Olukorras, kus kõik kuriteo elemendid on olemas, kuid süüdimõistvat otsust ei ole võimalik teha, peaks kahtlustataval või süüdistataval olema võimalus selleks, et ta enne konfiskeerimisotsuse tegemist ära kuulatakse. Sama võimalus tuleks anda vara omanikule, keda mõjutab otsus müüa vara enne konfiskeerimist.
- (35) Käesoleva direktiivi rakendamisel ja selleks, et tagada konfiskeerimismeetmete proportsionaalsus, peaksid liikmesriigid ette nägema, et vara konfiskeerimise otsust ei

tehta, kui see oleks asjaomase kuriteo suhtes ebaproportsionaalne. Peale selle peaksid liikmesriigid nägema ette võimaluse, et konfiskeerimisotsust ei tehta erandjuhtudel, kui see tekitaks mõjutatud isikule vastavalt siseriiklikule õigusele põhjendamatuid raskusi, võttes arvesse konkreetse juhtumi asjaolusid, mis peaksid olema määravad. Sellised erandjuhud peaksid piirduma üksnes juhtudega, kus konfiskeerimisotsus paneks asjaomase isiku olukorda, kus tal oleks väga keeruline toime tulla, ja määravad peaksid olema konkreetse juhtumi asjaolud.

- (36) Käesolevat direktiivi tuleks rakendada, ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/64/EL,²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/13/EL,²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/29/EL,²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/48/EL,³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/343,³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/800³² ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/1919³³.
- (37) Andmete töötlemisel käesoleva direktiivi alusel on eriti oluline tagada isikuandmete kaitse vastavalt liidu õigusele. Selleks peaksid käesolevas direktiivis sätestatud normid olema kooskõlas direktiiviga (EL) 2016/680. Eelkõige tuleks sätestada, et kriminaaltulu jälitamise talitused peavad piirduma isikuandmete vahetamisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/794 II lisa B jao punktis 2 loetletud kategooriate andmetega. Käesoleva direktiivi kohaldamisel kohaldatakse liikmesriikide pädevate asutuste, eelkõige vara haldamise talituste poolse isikuandmete töötlemise suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680.
- (38) On eriti tähtis, et isikuandmete kaitse vastavalt liidu õigusele oleks tagatud kogu käesoleva direktiivi kohase teabevahetuse korral. Selleks kohaldatakse juhul, kui käesoleva direktiivi alusel võetavate meetmetega seoses töödeldakse kuritegude ärahoidmise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil isikuandmeid, direktiivis (EL) 2016/680 sätestatud andmekaitseenorme. Vajaduse korral, eelkõige isikuandmete töötlemisel vara haldamise talitustes vara haldamise eesmärgil, kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2016/679 sätestatud andmekaitseenorme.

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, 26.10.2010, lk 1).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57).

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT L 294, 6.11.2013, lk 1).

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikult arutelul (ELT L 65, 11.3.2016, lk 1).

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/800, mis käsitleb kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate laste menetluslikke tagatiseid (ELT L 132, 21.5.2016, lk 1).

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1919, milles käsitletakse tasuta õigusabi andmist kahtlustatavatele ja süüdistatavatele kriminaalmenetluses ning isikutele, kelle üleandmist taotletakse Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses (ELT L 297, 4.11.2016, lk 1).

- (39) Selleks et vara tagasivõitmise süsteem oleks tulemuslik, peavad tegema kooskõlastatud jõupingutusi mitmesugused ametiasutused: õiguskaitseasutused (sh toll), maksuasutused ja maksude sissenõudmisega tegelevad asutused oma vara tagasivõitmise pädevuse piires, kriminaaltulu jälitamise talitused, kohtuasutused ja varahaldusasutused, sealhulgas vara haldamise talitused. Kandmaks hoolt selle eest, et kõigi pädevate asutuste tegevus on koordineeritud, tuleb võtta vara tagasivõitmise puhul kasutusele strateegilisem lähenemisviis ja edendada asjaomaste asutuste vahelist suuremat koostööd ning saada parem ülevaade vara tagasivõitmise tulemustest. Seda silmas pidades peaksid liikmesriigid vastu võtma ja korrapäraselt läbi vaatama vara tagasivõitmise riikliku strateegia, millest juhinduda finantsuurimiste ning vara arestimise, konfiskeerimise ja haldamisega seotud meetmete võtmisel, samuti asjaomaste kuriteovahendite, tulu või vara lõplikul võõrandamisel. Peale selle peaksid liikmesriigid tagama pädevatele asutustele vajalikud ressursid, et nad saaksid tulemuslikult täita oma ülesandeid. Pädevate asutustena tuleks käsitada asutusi, kellele on vastavalt riigisisesele halduskorraldusele tehtud ülesandeks täita käesolevas direktiivis sätestatud ülesandeid.
- (40) Vara tagasivõitmise, haldamise ja konfiskeerimise raamistiku tulemuslikkuse ja tõhususe hindamiseks on vaja koguda ja avaldada võrreldavaid statistilisi andmeid vara arestimise, haldamise ja konfiskeerimise kohta.
- (41) Kandmaks hoolt selle eest, et liikmesriigid rakendavad statistika kogumisel ühtset lähenemisviisi, tuleks komisjonile delegeerida kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 õigus võtta käesoleva direktiivi täiendamiseks vastu delegeeritud õigusakte, mis sisaldavad üksikasjalikumaid norme kogutava teabe ja statistika kogumise meetoodika kohta.
- (42) On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ning et need konsultatsioonid toimuksid kooskõlas 13. aprill 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppes³⁴ sätestatud põhimõtetega. Selleks et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (43) Arestimiseks ja konfiskeerimiseks võetud meetmetest põhjalikuma ülevaate saamiseks peaksid liikmesriigid looma arestitud, hallatava ja konfiskeeritud kuriteovahendite, tulu ja vara keskregistrid ning koguma vajalikku statistikat asjaomaste meetmete rakendamise kohta. Arestitud ja konfiskeeritud kuriteovahendite, tulu ja vara keskregistrid tuleks luua riigi tasandil, et hõlbustada konkreetse juhtumi haldamist. Keskregistrite loomise eesmärk on anda kõigile ametiasutustele, kes vastutavad kuritegeliku vara tagasivõitmise eest, juurdepääs andmetele arestitud, konfiskeeritud või hallatava vara kohta hetkest, mil vara arestitakse, kuni hetkeni, mil see tagastatakse omanikule või omanikult ära võetakse. Neisse registritesse kantud teavet tuleks säilitada vaid seni, kuni see on vajalik konkreetse juhtumi haldamiseks või statistiliste andmete kogumiseks. Juhtumite haldamise eesmärgil ei tohiks teavet säilitada kauem kui vara lõpliku võõrandamiseni pärast konfiskeerimisotsuse tegemist või vara omanikule tagastamiseni pärast õigeksmõistvat otsust. Keskregistrites salvestatud teabele tuleks anda juurdepääs üksnes neile asutustele, kes vastutavad kuritegeliku

³⁴ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

vara tagasivõitmise eest, nagu kriminaaltulu jälitamise talitused, vara haldamise talitused, liikmesriikide kohtud ja muud siseriiklike sätete kohaselt määratud asutused.

- (44) Kuritegelikud organisatsioonid tegutsevad piiriüleselt ning omandavad üha sagedamini vara muudes liikmesriikides kui liikmesriik, kus nad baseeruvad, ja kolmandates riikides. Võttes arvesse organiseeritud kuritegevuse riikidevahelist mõõdet, on tähtis rahvusvaheline koostöö, et võita tagasi tulu ja konfiskeerida finantsvara, mis võimaldab kurjategijatel tegutseda. Seepärast peaksid liikmesriigid hoolt kandma selle eest, et nii kriminaaltulu jälitamise talitused kui ka vara haldamise talitused teevad tihedat koostööd sarnaste asutustega kolmandates riikides, et jälitada, teha kindlaks ja hallata kuriteovahendeid ja tulu või vara, mille kohta on tehtud või võidakse teha kriminaalasjade menetlemise raames arestimis- või konfiskeerimisotsus. Peale selle on liidu piiravate meetmete tulemuslikuks rakendamiseks väga tähtis, et kriminaaltulu jälitamise talitused teeksid vajaduse korral koostööd sarnaste asutustega kolmandates riikides, et ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega. Sellega seoses peaksid liikmesriigid tagama, et kriminaaltulu jälitamise talitused lepivad kokku töökorra sarnaste asutustega neis kolmandates riikides, kellega on sõlmitud operatiivkoostöö leping, mis võimaldab vahetada Europoli või Eurojustiga operatiivseid isikuandmeid.
- (45) Kriminaaltulu jälitamise talitused peaksid tegema vastavalt oma volitustele tihedat koostööd ka ELi organite ja asutustega, sealhulgas Europoli, Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuriga, kui see on vajalik, et jälitada ja kindlaks teha vara piiriüleste uurimiste raames, mida toetavad Europol ja Eurojust, või uurimiste raames, mille korraldab Euroopa Prokuratuur. Samuti peaksid kriminaaltulu jälitamise talitused tegema vastavalt oma volitustele koostööd Europoli ja Eurojustiga, kui see on vajalik, et jälitada ja kindlaks teha vara eesmärgiga ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.
- (46) Kandmaks hoolt selle eest, et vara jälitamise ja kindlakstegemise, arestimise ja haldamise küsimuses ollakse ühisel seisukohal ning on kehtestatud miinimumstandardid, tuleks käesolevas direktiivis sätestada miinimumnormid asjaomaste meetmete tarvis ja seonduvad kaitsemeetmed. Miinimumnormide vastuvõtmine ei takista liikmesriike andmast kriminaaltulu jälitamise talitustele või vara haldamise talitustele ulatuslikumaid volitusi ega nägemast siseriikliku õiguse alusel ette täiendavaid kaitsemeetmeid, tingimusel et sellised siseriiklikud meetmed ja sätted ei kahjusta käesoleva direktiivi eesmärki.
- (47) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt hõlbustada vara konfiskeerimist kriminaalasjades, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Selles artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (48) Kuna käesoleva direktiiviga nähakse ette terviklik kogum õigusnorme, mis kattuvad juba kehtivate õigusaktidega, tuleks sellega asendada nõukogu ühismeede 98/699/JSK,³⁵ raamotsus 2001/500/JSK,³⁶ raamotsus 2005/212/JSK,

³⁵ 3. detsembri 1998. aasta ühismeede 98/699/JSK, mille nõukogu on vastu võtnud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel ja mis käsitleb rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist (EÜT L 333, 9.12.1998, lk 1).

otsus 2007/845/JSK ja direktiiv 2014/42/EL liikmesriikide puhul, kelle suhtes käesolev direktiiv on siduv.

- (49) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (50) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.] [või] [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.]
- (51) Vastavalt määruse (EL) 2018/1725 artiklile 42 konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga, kes esitas oma arvamuse XX/XX/20XX,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnormid vara jälitamiseks ja kindlakstegemiseks, arestimiseks, konfiskeerimiseks ja haldamiseks kriminaalasjade menetlemise raames.
2. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse ka normid, mis hõlbustavad liidu piiravate meetmete tulemuslikku rakendamist ning seonduva vara hilisemat tagasivõitmist, kui see on vajalik, et ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse järgmiste kuritegude suhtes:

³⁶ Nõukogu 26. juuni 2001. aasta raamotsus, milles käsitletakse rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist (EÜT L 182, 5.7.2001, lk 1).

- a) kuritegelikus organisatsioonis osalemine, nagu see on määratletud nõukogu raamotsuses 2008/841/JSK³⁷;
- b) terrorism, nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/541³⁸;
- c) inimkaubandus, nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2011/36/EL³⁹;
- d) laste seksuaalne ärakasutamine ja lapsporno, nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2011/93/EL⁴⁰;
- e) ebaseaduslik kauplemine narkootiliste ja psühhotroopsete ainetega, nagu see on määratletud nõukogu raamotsuses 2004/757/JSK⁴¹;
- f) korruptsioon, nagu see on määratletud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinevas Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlevas konventsioonis⁴² ning nõukogu raamotsuses 2003/568/JSK⁴³;
- g) rahapesu, nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/1673⁴⁴;
- h) maksevahendite võltsimine, nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2019/713⁴⁵;
- i) raha, sealhulgas euro võltsimine, nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/62/EL⁴⁶;
- j) arvutikuriteod, nagu need on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2013/40/EL⁴⁷;

³⁷ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42).

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK (ELT L 88, 31.3.2017, lk 6).

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK (ELT L 101, 15.4.2011, lk 1).

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja mis asendab nõukogu raamotsuse 2004/68/JSK (ELT L 335, 17.12.2011, lk 1).

⁴¹ Nõukogu 25. oktoobri 2004. aasta raamotsus 2004/757/JSK, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiiri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta (ELT L 335, 11.11.2004, lk 8).

⁴² EÜT C 195, 25.6.1997, lk 1.

⁴³ Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/568/JSK korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT L 192, 31.7.2003, lk 54).

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil (ELT L 284, 12.11.2018, lk 22).

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/713, mis käsitleb mittedollarahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastast võitlust ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2001/413/JSK (ELT L 123, 10.5.2019, lk 18).

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/62/EL, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu (ELT L 151, 21.5.2014, lk 1).

k) ebaseaduslik kauplemine relvade, laskemoona ja lõhkeainetega, nagu see on määratletud rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendavas tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestavas ÜRO protokollis⁴⁸;

l) pettus, sealhulgas pettus ja muud liidu finantshuve kahjustavad kuriteod, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371⁴⁹;

m) keskkonnakuriteod, sealhulgas ebaseaduslik kauplemine ohustatud looma- ja taimeliikide ning taimesortidega, nagu need on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/99/EÜ,⁵⁰ ning kuriteod, mis on seotud laevade põhjustatud merereostusega, nagu need on määratletud direktiivis 2005/35/EÜ, mida on muudetud direktiiviga 2009/123/EÜ⁵¹;

n) ebaseaduslikule piiriületamisele ja ebaseaduslikule riigis elamisele kaasaaitamine, nagu see on määratletud nõukogu raamotsuses 2002/946/JSK⁵² ja nõukogu direktiivis 2002/90/EÜ⁵³;

2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse järgmiste kuritegude suhtes, kui need on toime pandud kuritegeliku organisatsiooni raames:

a) toodete võltsimine ja piraatkoopiate valmistamine;

b) ebaseaduslik kauplemine kultuuriväärtustega, sealhulgas antiikesemete ja kunstiteostega;

c) haldusdokumentide võltsimine ja nendega kaubitsemine;

d) tahtlik tapmine või raskete kehavigastuste tekitamine;

e) ebaseaduslik kauplemine inimorganite ja -kudedega;

f) inimrööv, ebaseaduslik vabadusevõtmine või pantvangi võtmine;

g) organiseeritud või relvastatud röövimine;

h) väljapressimine ja raha väljapressimine;

i) varastatud sõidukitega kauplemine;

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. augusti 2013. aasta direktiiv 2013/40/EL, milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2005/222/JSK (ELT L 218, 14.8.2013, lk 8).

⁴⁸ ELT L 89, 25.3.2014, lk 7.

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu (ELT L 328, 6.12.2008, lk 28).

⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/123/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 280, 27.10.2009, lk 52).

⁵² Nõukoguraamotsus 2002/946/JSK, millega tugevdatakse karistusõiguslikku raamistikku, et tõkestada ebaseaduslikule piiriületamisele, läbisõidule ja elamisele kaasaaitamist (EÜT L 328, 5.12.2002, lk 1).

⁵³ Nõukogu direktiiv 2002/90/EÜ, millega määratletakse kaasaaitamine ebaseaduslikule piiriületamisele, läbisõidule ja elamisele (EÜT L 328, 5.12.2002, lk 17).

j) liikmesriikide õiguses määratletud otseste või kaudsete maksudega seotud maksukuriteod, mille eest määratava karistuse ülemmäär on vähemalt aastane vabadusekaotus või vabadust piirav julgeolekumeede.

3. [Käesolevat direktiivi kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis määratletud liidu piiravate meetmete rikkumise suhtes.]

4. Käesolevat direktiivi kohaldatakse muudes liidu õigusaktides sätestatud muude kuritegude suhtes, kui nende õigusaktidega on ette nähtud, et neis määratletud kuritegude suhtes kohaldatakse käesolevat direktiivi.

5. II peatüki sätteid kuriteovahendite ja tulu või vara jälitamise ja kindlakstegemise kohta kohaldatakse kõigi siseriiklikus õiguses määratletud kuritegude suhtes, mille eest määratava karistuse ülemmäär on vähemalt aastane vabadusekaotus või vabadust piirav julgeolekumeede.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „tulu“ – kuritegelikul teel kas otseselt või kaudselt saadud majanduslik hüve, mis hõlmab mis tahes vara, sealhulgas otsese tulu hilisemat taasinvesteeringut või muundust ja igasugust väärtust omavat tulemit;
- 2) „vara“ – igasugune vara, kas materiaalne või mittemateriaalne, kinnis- või vallasvara, ning sellise vara omandiõigust või muid selle varaga seotud õigusi tõendavad juriidilised dokumendid või aktid;
- 3) „kuriteovahend“ – igasugune vara, mida kasutatakse või kavatsetakse kasutada mis tahes viisil täielikult või osaliselt kuriteo toimepanemiseks;
- 4) „jälitamine ja kindlakstegemine“ – pädeva asutuse läbiviidav uurimine, et teha kindlaks kuriteovahendid, tulu või vara, mis võib olla saadud kuritegelikul teel;
- 5) „arestimine“ – vara üleandmise, hävitamise, muundamise, võõrandamise või ümberpaigutamise ajutine keelamine või vara ajutiselt hoiule või kontrolli alla võtmine;
- 6) „konfiskeerimine“ – vara lõplik äravõtmine, mille kohus määrab seoses kuriteoga;
- 7) „SIENA“ – Europoli hallatav turvaline teabevahetusvõrk, mille eesmärk on hõlbustada teabevahetust liikmesriikide ja Europoli vahel;
- 8) „kuritegelik organisatsioon“ – nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK artiklis 1 määratletud kuritegelik ühendus;

9) „ohver“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/29/EL⁵⁴ artikli 2 punkti 1 alapunktis a määratletud kuriteoohver või siseriiklikus õiguses määratletud juriidiline isik, kes on kandnud kahju käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluva kuriteo tõttu;

10) „tegelik tulusaaja“ – tegelik tulusaaja direktiivi 2015/849/EL⁵⁵ artikli 3 punktis 6 määratletud tähenduses;

11) „liidu piiravad meetmed“ – Euroopa Liidu lepingu artikli 29 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 215 alusel vastu võetud meetmed;

12) „sihipärased finantssanktsioonid“ – teatavate isikute või üksuste vastu suunatud konkreetsed liidu piiravad meetmed, mis on vastu võetud Euroopa Liidu lepingu artikli 29 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 215 alusel.

II PEATÜKK

JÄLITAMINE JA KINDLAKSTEGEMINE

Artikkel 4

Vara jälitamisega seotud uurimised

1. Piiriülese koostöö hõlbustamiseks võtavad liikmesriigid meetmeid, et võimaldada selliste kuriteovahendite ja tulu või vara kiiret jälitamist ja kindlakstegemist, mille kohta võidakse teha või on tehtud kriminaalmenetluse raames arestimis- või konfiskeerimisotsus.

2. Pädevad asutused alustavad artikli 1 kohaseid vara jälitamisega seotud uurimisi kohe, kui on alatatud sellise kuriteo uurimine, mis tõenäoliselt toob suurt majanduslikku kasu, või kui see on vajalik, et ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.

Artikkel 5

Kriminaaltulu jälitamise talitused

1. Iga liikmesriik loob vähemalt ühe kriminaaltulu jälitamise talituse, et hõlbustada piiriülest koostööd vara jälitamisega seotud uurimiste läbiviimisel.

2. Kriminaaltulu jälitamise talitustel on järgmised ülesanded:

a) jälitada ja teha kindlaks kuriteovahendid ja tulu või vara, kui on vaja toetada muid pädevaid riigiasutusi, kes vastutavad artikli 4 kohaste vara jälitamisega seotud uurimiste eest;

b) jälitada ja teha kindlaks kuriteovahendid ja tulu või vara, mille kohta teine liikmesriik võib teha või on teinud arestimis- või konfiskeerimisotsuse;

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK.

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73), mida on muudetud direktiiviga (EL) 2018/843.

c) teha koostööd ja vahetada teavet teiste liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talitustega, et jälitada ja teha kindlaks kuriteovahendid ja tulu või vara, mille kohta võidakse teha või on tehtud arestimis- või konfiskeerimisotsus;

d) vahetada teiste liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talitustega teavet liidu piiravate meetmete tulemusliku rakendamise kohta, kui see on vajalik kuritegude ärahoidmiseks, avastamiseks või uurimiseks.

3. Kriminaaltulu jälitamise talitustel on volitus jälitada ja teha kindlaks selliste isikute ja üksuste vara, kelle suhtes kohaldatakse ELi sihipäraseid finantssanktsioone, kui see on vajalik kuritegude ärahoidmiseks, avastamiseks või uurimiseks. Selleks teevad kriminaaltulu jälitamise talitused koostööd ja vahetavad asjakohast teavet teiste liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talituste ja muude asjaomaste pädevate asutustega.

4. Liikmesriigid võimaldavad kriminaaltulu jälitamise talitustel võtta artikli 11 lõike 2 kohaselt viivitamata meetmeid, kui see on vajalik liidu piiravate meetmetega seotud kuritegude ärahoidmiseks, avastamiseks või uurimiseks. Artikli 11 lõiget 5 kohaldatakse *mutatis mutandis*.

Artikkel 6

Juurdepäas teabele

1. Liikmesriigid tagavad, et kriminaaltulu jälitamise talitustel on artiklis 5 osutatud ülesannete täitmiseks viivitamatu ja otsene juurdepäas järgmisele teabele, kui see teave on vajalik tulu, kuriteovahendite ja vara jälitamiseks ja kindlakstegemiseks:

a) maksuandmed, sealhulgas maksuhaldurite valduses olevad andmed;

b) riiklikud kinnistusraamatud või elektroonilised andmeotsingusüsteemid ning katastrid;

c) riiklik rahvastikuregister;

d) riiklikud mootor-, õhu- ja veesõidukite registrid;

e) äriandmebaasid, sealhulgas äriregistrid;

f) riiklikud sotsiaalkindlustusregistrid;

g) kuritegude ärahoidmise, avastamise, uurimise ja nende eest vastutusele võtmise pädevusega asutuste valduses olev asjakohane teave.

2. Kui lõikes 1 osutatud teavet ei hoita andmebaasides või registrites, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et kriminaaltulu jälitamise talitused saavad selle teabe kiiresti muul moel.

3. Otsene ja viivitamatu juurdepäas lõikes 1 osutatud teabele ei piira siseriiklikus õiguses sätestatud menetluslike tagatiste kohaldamist.

Artikkel 7

Kriminaaltulu jälitamise talituste suhtes kohaldatavad teabele juurdepääsu tingimused

1. Artiklis 6 osutatud teabega tutvuvad ainult vajaduse korral ja juhtumipõhiselt töötajad, kes on spetsiaalselt määratud ja volitatud selle teabega tutvuma.
2. Liikmesriigid tagavad, et kriminaaltulu jälitamise talituste töötajad järgivad kohaldatavates siseriiklikes õigusaktides sätestatud konfidentsiaalsus- ja ametisaladuse hoidmise nõuet. Samuti tagavad liikmesriigid, et kriminaaltulu jälitamise talituste töötajatel on vajalikud erioskused ja suutlikkus täita oma ülesandeid tulemuslikult.
3. Liikmesriigid kannavad hoolt selle eest, et on kehtestatud asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, millega tagatakse andmete turvalisus olukorras, kus kriminaaltulu jälitamise talituste töötajad tutvuvad artiklis 6 osutatud teabega ja teevad selles otsinguid.

Artikkel 8

Järelevalve kriminaaltulu jälitamise talituste juurdepääsu ja otsingute tegemise üle

1. Ilma et see piiraks direktiivi (EL) 2016/680 artikli 25 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et artiklis 6 osutatud teavet valdavad asutused peavad logi kõigi kordade kohta, kui kriminaaltulu jälitamise talitused tutvuvad andmetega ja teevad neis otsinguid vastavalt käesolevale direktiivile. Logid peavad sisaldama järgmist:

- a) siseriikliku toimiku viitenumber;
- b) päringu või otsingu kuupäev ja kellaaeg;
- c) päringu või otsingu tegemisel kasutatud andmete liik;
- d) päringu- või otsingutulemuste kordumatu tunnus;
- e) registriga tutvunud kriminaaltulu jälitamise talituse nimi;
- f) päringu või otsingu teinud ametniku kordumatu kasutajatunnus.

2. Lõikes 1 osutatud logisid tohib kasutada üksnes andmekaitse järelevalve eesmärgil, sealhulgas andmetöötluse seaduslikkuse kontrollimiseks, ning andmete turvalisuse ja andmetervikluse tagamiseks. Logisid tuleb asjakohaste meetmetega kaitsta loata juurdepääsu eest ja logid tuleb kustutada viis aastat pärast nende loomist. Kui aga logid on vajalikud pooleli olevates järelevalvemenetlustes, kustutatakse need siis, kui neid järelevalvemenetlustes enam ei vajata.

Artikkel 9

Teabevahetus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et nende kriminaaltulu jälitamise talitused esitavad teise liikmesriigi kriminaaltulu jälitamise talituselt teabenõude saamisel teabe, mida see talitus vajab oma artikli 5 kohaste ülesannete täitmiseks. Esitada tohib määruse (EL) 2016/794 II lisa B jao punktis 2 loetletud kategooriatesse kuuluvaid isikuandmeid.

Esitatavad isikuandmed määratakse kindlaks juhtumipõhiselt, võttes arvesse seda, mis on vajalik artikli 5 kohaste ülesannete täitmiseks.

2. Lõikes 1 osutatud teabenõudesse märgib teavet taotlev kriminaaltulu jälitamise talitus võimalikult täpselt järgmise teabe:

- a) teabenõude ese;
- b) teabenõude põhjused, sealhulgas taotletava teabe asjakohasus vara jälgimisel ja kindlakstegemisel;
- c) menetluse laad;
- d) mis liiki kuriteoga seoses teabenõue esitatakse;
- e) menetluse seos liikmesriigiga, kellele teabenõue esitatakse;
- f) üksikasjalik teave jälgitava või otsitava vara kohta (pangakontod, kinnisvara, sõidukid, laevad, lennukid, ettevõtted ja muud suure väärtusega objektid);
- g) ja/või teave asjaga oletatavasti seotud füüsiliste või juriidiliste isikute kohta (nt nimi, aadress, sünnikuupäev ja -koht, registrisse kandmise kuupäev, osanikud, peakorteri asukoht) ning
- h) teabenõude kiireloomulisuse põhjused, kui see on asjakohane.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada oma kriminaaltulu jälitamise talitustel vahetada ilma teabenõuet saamata teavet teiste liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talitustega, kui neil on kuriteovahendite, tulu või vara kohta teavet, mida nad peavad vajalikuks kriminaaltulu jälitamise talituste ülesannete täitmiseks kooskõlas artikliga 5. Sellise teabe esitamise korral nimetavad kriminaaltulu jälitamise talitused põhjused, miks peeti edastatud teavet vajalikuks.

4. Liikmesriigid tagavad, et kriminaaltulu jälitamise talitustelt lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt saadud teabe saab esitada tõenditena liikmesriigi kohtule, järgides siseriiklikus õiguses sätestatud menetlusi.

5. Liikmesriigid tagavad, et kriminaaltulu jälitamise talitustel on otsene juurdepääs SIENA-le ja et nad kasutavad seda süsteemi teabe vahetamiseks kooskõlas käesoleva artikliga.

6. Kriminaaltulu jälitamise talitus võib keelduda teavet taotlenud kriminaaltulu jälitamise talitusele teabe esitamisest, kui on faktilised põhjused eeldada, et teabe esitamine:

- a) kahjustaks teabenõude saanud liikmesriigi peamisi julgeolekuhuve;
- b) kahjustaks pooleliolevat uurimist või jälitusmenetlust või seaks otseselt ohtu isiku elu või kehalise puutumatuse.

7. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et nimetatakse teabe esitamisest keeldumise põhjused. Keeldumine puudutab vaid seda osa taotletud teabest, mille puhul kehtivad lõikes 6 sätestatud põhjused, ega mõjuta kohustust esitada ülejäänud osa taotletud teabest vastavalt käesolevale direktiivile.

Artikkel 10

Teabe esitamise tähtajad

1. Liikmesriigid tagavad, et kriminaaltulu jälitamise talitused vastavad artikli 9 lõike 1 kohastele teabenõuetele võimalikult kiiresti ja igal juhul järgmiste tähtaegade jooksul:

a) seitse kalendripäeva kõigi nõuete korral, mis ei ole kiireloomulised;

b) kaheksa tundi kiireloomuliste nõuete korral, mis on seotud artikli 6 lõikes 1 osutatud andmebaasides ja registrites hoitava teabega.

2. Kui lõike 1 punkti b kohases teabenõudes taotletud teave ei ole vahetult kättesaadav või kui lõike 1 punkti a kohane teabenõue tekitab ebaproportsionaalset koormust, võib teadenõude saanud kriminaaltulu jälitamise talitus teabe esitamisega viivitada. Sellisel juhul peab teabenõude saanud kriminaaltulu jälitamise talitus teavitama viivitusest kohe teabenõude esitanud kriminaaltulu jälitamise talitust või pädevat asutust ning esitama taotletud teabe võimalikult kiiresti ja igal juhul kolme päeva jooksul pärast lõikes 1 sätestatud algse tähtaja möödumist.

III PEATÜKK

ARESTIMINE JA KONFISKEERIMINE

Artikkel 11

Arestimine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada vara arestida, kui see on vajalik, et tagada selle vara võimalik konfiskeerimine artikli 12 alusel.

2. Arestismeeetmete hulka kuuluvad meetmed, mida tuleb vajaduse korral võtta viivitamata, et vara säilitada.

3. Liikmesriigid võimaldavad kriminaaltulu jälitamise talitustel võtta lõike 2 kohaseid kiireloomulisi meetmeid, kuni on tehtud lõike 1 kohane arestimisotsus. Selliste kiireloomuliste ajutiste arestismeeetmete kehtivusaeg ei tohi ületada seitset päeva.

4. Kolmanda isiku valduses oleva vara suhtes võib võtta lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt arestismeeetmeid, kui see on vajalik, et tagada võimalik konfiskeerimine artikli 13 alusel.

5. Liikmesriigid tagavad, et lõigete 1, 2, 3 ja 4 kohased arestimisotsused teeb pädev asutus ja et need on nõuetekohaselt põhjendatud.

6. Lõike 1 kohane arestimisotsus kehtib vaid niikaua, kui on vajalik vara säilitamiseks selle võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil. Arestitud vara, mida ei konfiskeerita, tagastatakse viivitamata vara omanikule. Tingimused ja kord, mille alusel selline vara tagastatakse, kehtestatakse siseriikliku õigusega.

7. Kui arestitav vara hõlmab üksuseid, mis peaksid tegevuse jätkuvuse tagamiseks edasi tegutsema (nt ettevõtted), peab arestimisotsus sisaldama meetmeid, millega välistatakse asjaomase vara omanike või kontrollijate juurdepääs varale, ent samal ajal võimaldatakse üksuse tegevusel jätkuda.

Artikkel 12

Konfiskeerimine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada konfiskeerida pärast lõplikku süüdimõistvat otsust, mis võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus, kas osaliselt või täielikult kuriteovahendid ja kuritegelikul teel saadud tulu.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada konfiskeerida pärast lõplikku süüdimõistvat otsust, mis võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus, vara, mille väärtus vastab kuriteovahendite väärtusele või kuritegelikul teel saadud tulule.

Artikkel 13

Konfiskeerimine kolmandalt isikult

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada konfiskeerida tulu või muu tulule vastava väärtusega vara, mille kahtlustatav või süüdistatav on andnud otseselt või kaudselt üle kolmandale isikule või mille kolmas isik on kahtlustatavalt või süüdistatavalt omandanud.

Sellise tulu või muu vara konfiskeerimist võimaldatakse juhtudel, kui on kindlaks tehtud, et asjaomane kolmas isik teadis või oleks pidanud teadma, lähtudes konkreetsetest faktilistest asjaoludest (sh sellest, et üleandmine toimus tasuta või turuhinnast oluliselt väiksema summa eest), et üleandmise või omandamise eesmärk oli vältida konfiskeerimist.

2. Lõige 1 ei mõjuta heausksete kolmandate isikute õigusi.

Artikkel 14

Laiendatud konfiskeerimine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada konfiskeerida kas täielikult või osaliselt vara, mis kuulub kuriteos süüdi mõistetud isikule, kui toimepandud kuritegu võib tuua otseselt või kaudselt majanduslikku kasu ning kui liikmesriigi kohus on veendunud, et konfiskeeritav vara on saadud kuritegelikul teel.
2. Otsustades selle üle, kas asjaomane vara on saadud kuritegelikul teel, võetakse arvesse kõiki juhtumi asjaolusid, sealhulgas konkreetseid fakte ja olemasolevaid tõendeid, näiteks seda, et vara väärtus ei ole proportsionaalne vara omaniku seadusliku sissetulekuga.

Artikkel 15

Konfiskeerimine ilma süüdimõistva otsuseta

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada lõikes 2 sätestatud tingimustel konfiskeerida kuriteovahendid ja tulu või vara, nagu on osutatud artiklis 12, või tulu või muu tulule vastava väärtusega vara, mis on üle antud kolmandatele isikutele, nagu on osutatud artiklis 13, juhtudel, kus kriminaalmenetlus on algatatud, kuid menetlust ei ole võimalik järgmistel põhjustel jätkata:

- a) kahtlustatava või süüdistatava haigus;
- b) kahtlustatava või süüdistatava menetlusest kõrvalehoidumine;

- c) kahtlustatava või süüdistatava surm;
 - d) kahtlustatavale või süüdistatavale antud siseriikliku õiguse kohane kohtulik puutumatus;
 - e) kahtlustatavale või süüdistatavale antud siseriikliku õiguse kohane amnestia;
 - f) siseriiklikus õiguses ette nähtud tähtajad on möödunud, kui need tähtajad ei ole piisavalt pikad, et võimaldada asjaomaseid kuritegusid tulemuslikult uurida ja nende eest vastutusele võtta.
2. Konfiskeerimine ilma eelneva süüdimõistva otsuseta toimub vaid selliste kuritegude puhul, mis võivad tuua otseselt või kaudselt suurt majanduslikku kasu, ning vaid juhul, kui liikmesriigi kohus on veendunud, et kõik kuriteo elemendid on olemas.
3. Liikmesriigid tagavad mõjutatud isiku kaitseõiguste austamise, seahulgas andes juurdepääsu toimikule ja võimaluse olla õiguslikes ja faktilistes küsimustes ära kuulatud, enne kui kohus teeb lõigetes 1 ja 2 osutatud konfiskeerimisotsuse.
4. Käesoleva artikli kohaldamisel hõlmab mõiste „kuritegu“ artiklis 2 loetletud kuritegusid, mille eest määratava karistuse ülemmäär on vähemalt nelja-aastane vabadusekaotus.

Artikkel 16

Kuritegeliku tegevusega seostatava seletamatu päritoluga vara konfiskeerimine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada konfiskeerida vara, kui konfiskeerimine artiklite 12–15 kohaselt ei ole võimalik ning täidetud on järgmised tingimused:
- a) vara on arestitud kuritegeliku organisatsiooni raames toime pandud kuriteo uurimise käigus;
 - b) punktis a osutatud kuritegu võib tuua otseselt või kaudselt suurt majanduslikku kasu;
 - c) liikmesriigi kohus on veendunud, et arestitud vara on saadud kuritegeliku organisatsiooni raames toime pandud kuriteo tulemusel.
2. Otsustades selle üle, kas arestitud vara on saadud kuriteo tulemusel, võetakse arvesse kõiki juhtumi asjaolusid, sealhulgas konkreetseid fakte ja olemasolevaid tõendeid, näiteks et vara väärtus on silmatorkavalt ebaproportsionaalne vara omaniku seadusliku sissetulekuga.
3. Käesoleva artikli kohaldamisel hõlmab mõiste „kuritegu“ artiklis 2 osutatud kuritegusid, mille eest määratava karistuse ülemmäär on vähemalt nelja-aastane vabadusekaotus.
4. Liikmesriigid tagavad mõjutatud isiku kaitseõiguste austamise, seahulgas andes juurdepääsu toimikule ja võimaluse olla õiguslikes ja faktilistes küsimustes ära kuulatud, enne kui kohus teeb lõigetes 1 ja 2 osutatud konfiskeerimisotsuse.

Artikkel 17

Tegelik konfiskeerimine ja täitmine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada jälitada ja kindlaks teha vara, mis kuulub arestimisele ja konfiskeerimisele, isegi pärast kuriteos lõplikult süüdimõistmist või pärast artiklites 15 ja 16 sätestatud menetlusi.

2. Liikmesriigid kaaluvad selliste meetmete võtmist, mis võimaldavad kasutada konfiskeeritud vara avalikes huvides või sotsiaalsetel eesmärkidel.

Artikkel 18

Ohvritele hüvitise maksmine

Kui kuriteo ohvril on kuriteo tulemusena nõudeid isiku vastu, kelle suhtes on võetud käesoleva direktiivi kohane konfiskeerimismeede, võtab liikmesriik vajalikud meetmed tagamaks, et konfiskeerimismeede ei mõjuta ohvri õigust saada oma nõude põhjal hüvitist.

IV PEATÜKK **VARA HALDAMINE**

Artikkel 19

Vara haldamine ja arestimiseelne planeerimine

1. Liikmesriigid tagavad arestitud ja konfiskeeritud vara tõhusa haldamise kuni selle võõrandamiseni.
2. Liikmesriigid tagavad, et enne arestimisotsuse tegemist artikli 11 lõike 1 tähenduses hindavad arestitud ja konfiskeeritud vara haldamise eest vastutavad pädevad asutused kulusid, mis võivad tekkida arestitava vara haldamisel, et säilitada ja optimeerida asjaomase vara väärtus kuni selle võõrandamiseni.

Artikkel 20

Enneaegne müük

1. Liikmesriigid tagavad, et artikli 11 lõike 1 kohaselt arestitud vara on võimalik üle anda või müüa enne konfiskeerimisotsuse tegemist, kui on täidetud üks või mitu järgmistest tingimustest:
 - a) arestitud vara on kiiresti riknev või selle väärtus kahaneb kiiresti;
 - b) vara säilitamis- või hoolduskulud ei ole proportsionaalsed vara väärtusega;
 - c) vara on liiga keeruline hallata või on selle haldamiseks vaja eritingimusi ja oskusteavet, mis ei ole hõlpsasti kättesaadavad.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et enneaegse müügi otsuse tegemisel võetakse arvesse vara omaniku huve, sealhulgas seda, kas müüdavat vara on lihtne asendada. Välja arvatud menetlusest kõrvalehoidumise juhtudel, tagavad liikmesriigid, et enneaegselt müüdava vara omanikku teavitatakse ja ta kuulatakse enne vara müüki ära. Omanikule antakse võimalus nõuda vara müüki.
3. Enneaegsest müügist saadud tulu tuleks säilitada seni, kuni kohus on teinud konfiskeerimisotsuse. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, et kaitsta müüdava vara kolmandatest isikutest ostjaid survemeetmete eest, vältimaks müüdud vara tagastamist artiklis 2 osutatud kuritegudes süüdi mõistetud isikutele.

4. Liikmesriigid võivad ette näha, et arestitud vara haldamise kulud nõutakse sisse tegelikult tulusaajalt.

Artikkel 21

Vara haldamise talitused

1. Iga liikmesriik loob või määrab arestitud ja konfiskeeritud vara haldamiseks vähemalt ühe vara haldamise talituse.

2. Vara haldamise talitustel on järgmised ülesanded:

- a) tagada arestitud ja konfiskeeritud vara tõhus haldamine, hallates seda vara otse või pakkudes tuge ja eksperditeadmisi muudele pädevatele asutustele, kes vastutavad arestitud ja konfiskeeritud vara haldamise eest;
- b) pakkuda arestitud ja konfiskeeritud vara haldamise eest vastutavatele pädevatele asutustele tuge arestimiseelsel planeerimisel;
- c) teha koostööd muude pädevate asutustega, kes vastutavad käesoleva direktiivi kohaselt vara jälitamise ja kindlakstegemise, arestimise ja konfiskeerimise eest;
- d) teha koostööd muude pädevate asutustega, kes vastutavad arestitud ja konfiskeeritud vara haldamise eest piiriülestel juhtudel.

V PEATÜKK

KAITSEMEETMED

Artikkel 22

Kohustus teavitada mõjutatud isikuid

Liikmesriigid tagavad, et artikli 11 kohastest arestimisotsustest, artiklite 12–16 kohastest konfiskeerimisotsustest ning artikli 20 kohastest vara müügi otsustest teavitatakse mõjutatud isikut, nimetades meetme võtmise põhjused.

Artikkel 23

Õiguskaitsevahendid

1. Liikmesriigid tagavad, et kõigil isikutel, keda käesolevas direktiivis sätestatud meetmed mõjutavad, on õigus kaitsele, tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, et nad saaksid kaitsta oma õigusi.

2. Liikmesriigid tagavad isikule, kelle vara mõjutab artikli 11 kohane arestimisotsus, reaalse võimaluse vaidlustada see otsus kohtus vastavalt siseriiklikus õiguses sätestatud menetlusele. Siseriiklikus õiguses tuleb ette näha, et kui arestimisotsuse on teinud mõni muu pädev asutus kui õigusasutus, tuleb otsus esitada kontrollimiseks või läbivaatamiseks õigusasutusele, enne kui selle saab vaidlustada kohtus.

3. Kui kahtlustatav või süüdistatav on menetlusest kõrvale hoidnud, astuvad liikmesriigid kõik mõistlikud sammud, et tagada reaalne võimalus kasutada konfiskeerimisotsuse vaidlustamise õigust, ning nõuavad, et asjaomane isik kaasataks konfiskeerimismenetlusse või et tehtaks mõistlikke jõupingutusi asjaomase isiku teavitamiseks sellest menetlusest.

4. Liikmesriigid tagavad isikule, kelle vara konfiskeerimisotsus mõjutab, reaalse võimaluse vaidlustada see otsus ja juhtumi asjaomased asjaolud kohtus vastavalt siseriiklikus õiguses sätestatud menetlusele.

Artikli 13 kohaste konfiskeerimisotsuste korral kuuluvad nende asjaolude hulka faktilised asjaolud, millele tuginedes leiti, et kolmas isik teadis või oleks pidanud teadma, et üleandmise või omandamise eesmärk oli vältida konfiskeerimist.

Artiklite 14 ja 16 kohaste konfiskeerimisotsuste korral hõlmavad need asjaolud konkreetseid fakte ja olemasolevaid tõendeid, mille põhjal käsitatakse asjaomast vara kuritegelikult teel saadud varana.

Artikli 15 kohaste konfiskeerimisotsuste korral hõlmavad need asjaolud fakte ja tõendeid, mille põhjal liikmesriigi kohus tegi järelduse, et kõik kuriteo elemendid on olemas.

5. Liikmesriigid näevad käesoleva direktiivi rakendamisel ette, et konfiskeerimisotsust ei tehta, kui see oleks toime pandud kuriteo või konfiskeeritava varaga seotud isiku vastu esitatud süüdistuse suhtes ebaproportsionaalne. Liikmesriigid näevad käesoleva direktiivi rakendamisel ette, et erandjuhtudel ei tehta konfiskeerimisotsust, kui see tekitaks mõjutatud isikule vastavalt siseriiklikule õigusele põhjendamatuid raskusi.

6. Liikmesriigid tagavad isikule, kelle vara mõjutab artikli 20 kohane vara müümise otsus, reaalse võimaluse see otsus vaidlustada. Liikmesriigid näevad ette võimaluse, et kaebuse esitamisel on otsuse täitmisele peatav toime.

7. Kolmandatel isikutel on õigus taotleda omandiõiguse tunnustamist, sealhulgas artiklis 13 osutatud juhtudel.

8. Isikutel, kelle vara käesoleva direktiiviga ette nähtud meetmed mõjutavad, on õigus kaitsjale kogu arestimis- ja konfiskeerimismenetluse vältel. Asjaomaseid isikuid tuleb sellest õigusest teavitada.

VI PEATÜKK

STRATEEGILINE VARA TAGASIVÕITMISE RAAMISTIK

Artikkel 24

Riiklik vara tagasivõitmise strateegia

1. Liikmesriigid võtavad [*aasta jooksul pärast käesoleva direktiivi jõustumist*] vastu vara tagasivõitmise riikliku strateegia ja ajakohastavad seda korrapäraselt vähemalt iga viie aasta tagant.

2. Strateegia peab sisaldama vähemalt järgmisi elemente:

- a) strateegilised eesmärgid, prioriteedid ja meetmed, et suurendada kõigi nende pädevate asutuste jõupingutusi, kes on kaasatud käesolevas direktiivis sätestatud vara tagasivõitmisse;
 - b) juhtimisraamistik strateegiliste eesmärkide ja prioriteetide elluviimiseks, sealhulgas kõigi pädevate asutuste ja koostöömehhanismide rolli ja ülesannete kirjeldus;
 - c) asjakohased mehhanismid kõigi pädevate asutuste tegevuse koordineerimiseks ja koostööks strateegilisel ja operatiivtasandil;
 - d) pädevatele asutustele kättesaadavad ressursid, sealhulgas koolitus;
 - e) saavutatud tulemuste korrapärase jälgimise ja hindamise kord.
3. Liikmesriigid edastavad oma strateegiad ja strateegiate uuendused komisjonile kolme kuu jooksul pärast nende vastuvõtmist.

Artikkel 25

Ressursid

Liikmesriigid tagavad, et käesolevas direktiivis sätestatud ülesandeid täitvatel kriminaaltulu jälitamise talitustel ja vara haldamise talitustel on nõuetekohase kvalifikatsiooniga töötajad ning piisavad rahalised, tehnilised ja tehnoloogilised vahendid, et tulemuslikult täita oma käesoleva direktiivi rakendamise seotud ülesandeid.

Artikkel 26

Arestitud ja konfiskeeritud vara keskregistrite loomine

1. Liikmesriigid loovad arestitud ja konfiskeeritud vara haldamiseks keskregistrid, mis sisaldavad teavet selliste kuriteovahendite ja tulu või vara arestimise, konfiskeerimise ja haldamise kohta, mille kohta võidakse teha või on tehtud arestimis- või konfiskeerimisotsus.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et kriminaaltulu jälitamise talitustel, vara haldamise talitustel ja muudel artiklite 4, 19 ja 20 kohaseid ülesandeid täitvatel pädevatel asutustel on õigus otseselt ja viivitamata sisestada keskregistritesse lõikes 3 osutatud teavet, sellele teabele ligi pääseda ja teha selles teabes otsinguid.
3. Lõikes 1 osutatud keskregistritesse kantakse ning nende registrite kaudu peab olema juurdepääsetav ja otsitav järgmine teave:
 - a) teave vara kohta, mille suhtes on tehtud arestimis- või konfiskeerimisotsus, sealhulgas üksikasjalikud andmed, mis võimaldavad asjaomase vara identifitseerida;
 - b) vara hinnanguline või tegelik väärtus arestimise, konfiskeerimise ja võõrandamise hetkel;
 - c) vara omanik, sealhulgas tegelik tulusaaja, kui selline teave on kättesaadav;
 - d) varaga seotud siseriikliku menetlustoimiku viitenumber;
 - e) teabe registrisse kandnud asutuse nimi;
 - f) teabe registrisse kandnud ametniku kordumatu kasutajatunnus.

4. Lõikes 3 osutatud teavet säilitatakse vaid seni, kuni see on vajalik, et omada andmeid ja ülevaadet arestitud, konfiskeeritud või hallatava vara kohta, ning igal juhul mitte kauem kui vara võõrandamiseni, või seni, kuni on vajalik artiklis 27 osutatud aastastatistika koostamiseks.

5. Liikmesriigid kannavad hoolt selle eest, et on kehtestatud asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, millega tagatakse arestitud ja konfiskeeritud vara keskregistrites sisalduvate andmete turvalisus.

Artikkel 27

Statistika

1. Liikmesriigid koguvad ja säilitavad kesktasandil põhjalikku statistikat käesoleva direktiivi alusel võetud meetmete kohta.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud statistikat kogutakse kalendriaasta alusel ning et see edastatakse komisjonile kord aastas järgmise aasta [1. septembriks].

3. Komisjon võib võtta kooskõlas artikliga 30 vastu delegeeritud õigusakte, kus on sätestatud üksikasjalikumad normid lõikes 1 osutatud statistika kogumisel kogutava teabe ja kasutatava meetodika kohta ning selle statistika komisjonile edastamise kord.

VII PEATÜKK

KOOSTÖÖ

Artikkel 28

Koostöö ELi organite ja asutustega

1. Liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talitused teevad tihedat koostööd Euroopa Prokuratuuriga, et hõlbustada selliste kuriteovahendite ja tulu või vara kindlakstegemist, mille kohta võidakse teha või on tehtud Euroopa Prokuratuuri pädevusse kuuluva kuriteoga seotud kriminaalasjade menetlemise raames arestimis- või konfiskeerimisotsus.

2. Kriminaaltulu jälitamise talitused teevad vastavalt oma pädevusele koostööd Europoli ja Eurojustiga, et hõlbustada selliste kuriteovahendite ja tulu või vara kindlakstegemist, mille kohta pädev asutus võib teha või on teinud kriminaalmenetluse raames arestimis- või konfiskeerimisotsuse, ning vajaduse korral selleks, et ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.

Artikkel 29

Koostöö kolmandate riikidega

1. Liikmesriigid tagavad, et kriminaaltulu jälitamise talitused teevad võimalikult ulatuslikku koostööd sarnaste asutustega kolmandates riikides, järgides kohaldatavat andmekaitse õigusraamistikku, et täita artiklis 5 sätestatud ülesandeid ning vajaduse korral selleks, et ära hoida, avastada või uurida kuritegusid, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega.

2. Liikmesriigid tagavad, et vara haldamise talitused teevad võimalikult ulatuslikku koostööd sarnaste asutustega kolmandates riikides, et täita käesoleva direktiivi artiklis 21 sätestatud ülesandeid.

VIII PEATÜKK

LÖPPSÄTTED

Artikkel 30

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 27 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevast].
3. Euroopa Parlament või nõukogu võivad artiklis 27 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 27 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole [kahe kuu] jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega [kahe kuu] võrra.

Artikkel 31

Määratud pädevad asutused ja kontaktpunktid

1. Liikmesriigid teavitavad komisjoni asutustest, kes on määratud täitma artiklites 5 ja 21 sätestatud ülesandeid.
2. Kui liikmesriik on määranud täitma artiklites 5 ja 21 sätestatud ülesandeid rohkem kui kaks asutust, nimetab ta kuni kaks kontaktpunkti, et hõlbustada koostööd piiriüleste juhtumite korral.
3. Liikmesriigid teavitavad komisjoni lõigetes 1 ja 2 osutatud pädevatest asutustest ja kontaktpunktidest hiljemalt [... kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist].

4. Komisjon koostab hiljemalt [... *kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist*] veebipõhise registri, kus on loetletud kõik pädevad asutused ja kõik pädevate asutuste jaoks määratud kontaktpunktid. Komisjon avaldab lõikes 1 osutatud asutuste loetelu oma veebisaidil ja ajakohastab seda loetelu korrapäraselt.

Artikkel 32

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [*jõustumise kuupäev + 1 aasta*]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

2. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Artikkel 33

Aruandlus

1. Komisjon esitab hiljemalt [*jõustumise kuupäev + 3 aastat*] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse käesoleva direktiivi rakendamist.

2. Komisjon esitab hiljemalt [*jõustumise kuupäev + 5 aastat*] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse käesolevat direktiivi. Komisjon võtab arvesse liikmesriikide esitatud teavet ning muud asjakohast teavet käesoleva direktiivi ülevõtmise ja rakendamise kohta. Selle hindamise põhjal teeb komisjon otsuse asjakohaste järelmeetmete, sealhulgas vajaduse korral seadusandliku ettepaneku kohta.

Artikkel 34

Suhe muude õigusaktidega

1. Käesolev direktiiv ei piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1153⁵⁶ kohaldamist.

Artikkel 35

Ühismeetme 98/699/JSK, raamotsuste 2001/500/JSK ja 2005/212/JSK, otsuse 2007/845/JSK ning direktiivi 2014/42/EL asendamine

⁵⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2000/642/JSK (ELT L 186, 11.7.2019, lk 122).

1. Ühismeede 98/699/JSK, raamotsused 2001/500/JSK ja 2005/212/JSK, otsus 2007/845/JSK ning direktiiv 2014/42/EL asendatakse liikmesriikide puhul, kelle suhtes käesolev direktiiv on siduv, ilma et see mõjutaks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud nende õigusaktide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga.

2. Liikmesriikide puhul, kelle suhtes käesolev direktiiv on siduv, käsitatakse viiteid lõikes 1 osutatud õigusaktidele viidetena käesolevale direktiivile.

Artikkel 36

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 37

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja